

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS
IŠVADA DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS
ĮSTAIGŲ VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO, TAIP PAT PARAMOS TEIKIMO, GAVIMO
IR NAUDOJIMO VEIKLOS SRITYSE
TURINYS**

1. APIMTIS IR METODAI.....	3
2. ĮŽANGA.....	5
3. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO VEIKLOS SRITYSE.....	7
3.1. Neaiškios ir neargumentuotos viešųjų pirkimų planavimo procedūros kelia korupcijos riziką, kai pirkimų iniciatoriai parengiamajame pirkimo etape gali susitarti su tam tikru tiekėju ir pirminiuose pirkimo dokumentuose fiksuoti didesnę / mažesnę perkamo objekto kainą, kuri bus pagrindas atmesti kitų tiekėjų pasiūlymus dėl per didesne pardavimo kainos.....	7
3.2. Viešųjų pirkimų procedūros pradėtos neturint pakankamai lėšų sąlygoja fragmentiškas procedūras ir kelia galimas korupcijos ir susitarimų su tiekėju rizikas.....	11
3.3. Viešųjų pirkimų dokumentuose aiškiai nepagrindžiami rinkos tyrimo rezultatai sudaro sąlygas proteguoti tam tikrus tiekėjus.....	14
3.4. Kai pirkime pasiūlymą pateikia tik vienas tiekėjas, nesiimama papildomų priemonių, kuriomis būtų įsitikinama, kad vienintelio tiekėjo siūloma kaina atitinka rinkos kainą ir nėra daugiau galimų potencialių tiekėjų.....	18
3.5. Neišnaudojamos CVP IS funkcionalumo galimybės, į sistemą nekeliami viešojo pirkimo metu rengti reikšminti įstaigos vidaus dokumentai, todėl neužtikrinamas informacijos atsekamumas.....	20
3.6. Nereglamentuota techninių specifikacijų rengimo tvarka ir didelė perkančiųjų organizacijų diskrecija šioje procedūroje sudaro galimybę perkamų objektų technines charakteristikas pritaikyti konkretiems tiekėjams.....	22
3.7. Tiekėjų siūlomų įrenginių techniniai parametrai ir jų intervalai sutampa su ASPĮ pirkimo sąlygose ir techninėje specifikacijoje numatytais reikalavimais.....	27
4. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI PARAMOS TEIKIMO, GAVIMO IR NAUDOJIMO SRITYJE.....	30
4.1. Nepakankamas ASPĮ paramos teikimo, gavimo ir naudojimo teisinis reglamentavimas lemia skirtingą taikymo praktiką.....	30
4.2. Paramą skyrę subjektai dalyvauja ASPĮ viešųjų pirkimų procedūrose, todėl kyla korupcijos rizika, kai suteikiant paramą gali būti siekiama palankių sprendimų viešųjų pirkimų ir kitose veiklos srityse.....	35
4.3. ASPĮ neviešinama informacija apie teiktą, gautą ir naudotą paramą.....	38

5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS).....	41
6. PASIŪLYMAI	43

Priedai:

1 priedas. Analizuoti teisės aktai ir dokumentai

1. APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizė asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – ASPĮ) viešųjų pirkimų vykdymo, taip pat paramos teikimo, gavimo ir naudojimo veiklos srityse.

Analizuotas 2019–2021 metų laikotarpis.

Tikslas:

Antikorupciniu požiūriu įvertinti ASPĮ veiklą ir nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, skirtus nustatytai korupcijos rizikai sumažinti ir (ar) korupcijos rizikos veiksniams pašalinti.

Uždaviniai:

1. Nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, sudarančius prielaidas korupcijai pasireikšti.
2. Išanalizuoti praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su galimomis korupcija.
3. Pasiūlyti korupcijos riziką ir (ar) jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

VšĮ Kelmės ligoninės, VšĮ Regioninės Telšių ligoninės, VšĮ Radviliškio ligoninės ir VšĮ Raseinių ligoninės: 1) viešųjų pirkimų vykdymo, 2) paramos teikimo, gavimo ir naudojimo veiklos sritys.

Subjektai:

- VšĮ Kelmės ligoninė, VšĮ Regioninė Telšių ligoninė, VšĮ Radviliškio ligoninė, VšĮ Raseinių ligoninė.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo vertinimas.
3. Interviu ir susirašinėjimo (el. paštu lina.poskuviene@stt.lt) su ASPĮ atstovais duomenų analizė.
4. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas, analizavimas ir vertinimas.
5. Valstybės registruose ir informacinėse sistemose sukaupotos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta¹:

1. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.

¹ STT pareigūnų atliekamo išvadų dėl korupcijos pasireiškimo tikimybių vertinimo ir korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto STT direktoriaus 2013 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 2-102, 14 p.

2. Viešųjų pirkimų tarnybos, ASPĮ ir kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.
3. ASPĮ informacija patalpinta Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje.
4. Raštu ir elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse.
5. Interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.
6. Kita informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Jeigu korupcijos rizikos analizės metu prašomi dokumentai ar duomenys nebuvo pateikti, laikoma, kad jų nėra.

2. IŽANGA

Viešųjų pirkimų dalyviai Viešųjų pirkimų įstatymo 17 str. yra įpareigojami laikytis nediskriminavimo, lygiateisiškumo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų, kurių besąlygiškas laikymasis atveria rinką konkurencijai, užtikrina racionalų lėšų naudojimą ir leidžia patikrinti, ar viešojo pirkimo procedūros buvo vykdomos nešališkai. Viešųjų pirkimų sistema yra kompleksinė ir apima etapus, kurių tinkamas atlikimas priklauso ne tik nuo perkančiųjų organizacijų, tiekėjų, Viešųjų pirkimų tarnybos, įvairių susijusių kontroliuojančiųjų institucijų, tačiau ir nuo perkančiosios organizacijos procedūrų aiškumo bei perkamo objekto rūšies. Nepaisant to, kad viešųjų pirkimų proceso teisėtumui skiriamas ypatingas dėmesys, tačiau šioje veiklos srityje korupcijos rizika vis dar sietina su nustatytais atvejais, kai perkančioji organizacija vykdė šališkas pirkimų procedūras, riboja sąžiningą tiekėjų konkurenciją, vengė teikti tam tikrą informaciją, kurią tiekėjai būtų galėję panaudoti grindami pažeistas teises. Eilę metų tobulinamas teisinis viešųjų pirkimų reguliavimas pagrįstas tuo, kad daugumos perkančiųjų organizacijų pirkimo motyvai ne visuomet yra aiškiai pagrįsti, neretai lemiami komercinio, o kai kuriais atvejais ir asmeninio suinteresuotumo, siekiant pasinaudoti įtaka bei gauti naudos.

Asmens sveikatos priežiūros įstaigos, siekdamos įgyvendinti savo funkcijas, savarankiškai vykdo viešųjų pirkimų procedūras, kurių metu įsigyja išskirtinai specialią medicinos įrangą, farmacijos, asmens higienos priemones ir produktus.

VšĮ Kelmės ligoninė 2019 m. viešųjų pirkimų metu sudarė sandorių už 1 440 328,38 Eur, 2020 m. – 403 570,90 Eur, 2021 m. – 375 177,93 Eur.

VšĮ Regioninė Telšių ligoninė 2019 m. viešųjų pirkimų metu sudarė sandorių už 1 536 175,90 Eur, 2020 m. – 2 394 533,30 Eur, 2021 m. – 1 374 997,87 Eur.

VšĮ Radviliškio ligoninė 2019 m. viešųjų pirkimų metu sudarė sandorių už 1 337 962 Eur, 2020 m. – 3 944 197 Eur, 2021 m. – 1 822 602 Eur.

VšĮ Raseinių ligoninė 2019 m. viešųjų pirkimų metu sudarė sandorių už 586 458 Eur, 2020 m. – 1 655 703,43 Eur, 2021 m. – 503 120,25 Eur².

Bendrai per analizuojamą laikotarpį minėtos ligoninės sudarė sandorių už 17 374 826,96 Eur.

Analizuojant Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau – CVP IS) duomenis atkreiptas dėmesys, kad 2018–2019 m. medicinos įrangos, farmacijos ir higienos produktų sektoriuose vidutinė korupcijos riziką keliančių „vieno tiekėjo“ viešųjų pirkimų dalis yra skaičiuojama 53,2 proc., sveikatos priežiūros ir socialinio darbo paslaugų veiklos srityje – 59,3 proc.³ Taip pat Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiamos „vieno tiekėjo“ stebėsenos ataskaitoje nurodyta, kad

² Prieiga internete: <https://vpt.lrv.lt/lt/powerbi/2015-2021-m-sudarytu-sutarciau-paieska>

³ 2018-2019 m. Vieno tiekėjo pirkimai. VPT. Prieiga internete: <https://vpt.lrv.lt/2018-2019-m-vieno-tiekejo-pirkimai>

tam tikros regioninės asmens sveikatos priežiūros įstaigos pakankamai dažnai vykdė pirkimus atviro konkurso būdu (tarptautinius, supaprastintus pirkimus), kuriuose pasiūlymus pateikė tik vienas tiekėjas arba dalyvavo vienas tiekėjas, kai kitų tiekėjų pasiūlymai buvo atmesti.

Pavyzdžiui, 2019 m. VšĮ Kelmės ligoninėje pirkimai iš vieno tiekėjo sudarė 71 proc., VšĮ Regioninėje Telšių ligoninėje – 46 proc., VšĮ Radviliškio ligoninėje – 44 proc. ir VšĮ Raseinių ligoninėje – 41 proc.⁴ Korupcijos rizikos analizės metu vertinant šiuos duomenis nustatyta, kad vertintos asmens sveikatos priežiūros įstaigos vaistus, medicinos įrangą ir kitas priemones dažniausiai įsigijo iš tų pačių, rinkoje dominuojančių, tiekėjų⁵. Tokia įžvelgiama tendencija ir tam tikrų tiekėjų dominavimas įstaigų vykdomose viešųjų pirkimų procedūrose nors ir susijęs su pernelyg maža šalies rinka, tačiau antikorporciniu požiūriu kelia korupcijos riziką, nes susiformuoja perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų personalo ilgalaikiai ryšiai, sąlygojantys galimus nesąžiningus sprendimus, o tam tikrais atvejais ir neteisėtą bendradarbiavimą. Šią tendenciją patvirtina Specialiųjų tyrimų tarnybos atliekami ikiteisminiai tyrimai, analitinės antikorporcinės žvalgybos tyrimai bei Viešųjų pirkimų tarnybos patikrinimai⁶.

Korupcijos rizikos analizės metu prisijungus prie nagrinėjamų įstaigų CVP IS buvo vertinta, kaip perkančiosios organizacijos vykdė viešųjų pirkimų procedūras, kaip jas fiksavo vidiniuose dokumentuose ir CVP IS, nes tinkamas pirkimo dokumentų parengimas yra vienas iš esminių bet kurio viešojo pirkimo reikalavimų. Todėl buvo vertinta, ar buvo realiai užtikrintas viešųjų pirkimų teisiniame reglamentavime įtvirtintų principų įgyvendinimas, tiekėjų konkurencija ir imtasi visų įmanomų priemonių, kad būtų galima sąžiningai išsiaiškinti mažiausią perkamo objekto kainą.

Atsižvelgiant į tai, dėmesys buvo skirtas regioninėse ligoninėse vykdytų supaprastintų (išskyrus neskelbiamus mažos vertės pirkimus, kurių vertė mažesnė kaip 10 000 Eur be PVM) ir tarptautinių pirkimų analizavimui bei korupcijos rizikos veiksnių nustatymui.

⁴ Prieiga internete:

<https://vpt.lrv.lt/lt/statistika-ir-analize/temines-viesuju-pirkimu-analizes>

⁵ Asmens sveikatos priežiūros įstaigų viešuosius pirkimus laiminčių tiekėjų: UAB „Graina“, UAB „Skirgesa“, UAB „EazyMed“, UAB „Berlin chemie Menarini baltic“, UAB „Armila“, UAB „Lukrena“, UAB „Entafarma“, UAB „Medikona“, UAB „Diamedica“, UAB „Evomeda“ statistiniai duomenys apie laimėtus viešuosius pirkimus:

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/graina/konkursai/>;

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/armila/konkursai/>;

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/liukrena/konkursai/> ;

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/entafarma/konkursai/>;

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/medikona/konkursai/>;

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/diamedica/konkursai/>;

<https://rekvizitai.vz.lt/imone/evomeda/konkursai/> ir pan.

⁶ Prieiga internete:

<https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1358148/stt-tyrime-figuruojancios-limeta-ir-graina-per-dvejus-metus-laimejo-1-7-tukst-pirkimu-uz-58-mln-euru>

<https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2021/03/04/limeta-ir-graina-per-dvejus-metus-laimejo-1700-pirkimu-uz-58-mln-eur>

<https://vpt.lrv.lt/lt/ukio-subjektu-prieziura/issvados-ataskaitos/vertinimo-issvados-4>

3. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO VEIKLOS SRITYSE

Nustatyta, kad VšĮ Kelmės ligoninė, VšĮ Regioninė Telšių ligoninė, VšĮ Radviliškio ligoninė ir VšĮ Raseinių ligoninė yra pasitvirtinusios viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos aprašus⁷, kuriais vadovaujasi vykdydamos viešųjų pirkimų procedūras.

Išanalizavus asmens sveikatos priežiūros įstaigų teisinį reglamentavimą ir viešųjų pirkimų procedūrose taikomą praktiką nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

3.1. Neaiškios ir neargumentuotos viešųjų pirkimų planavimo procedūros kelia korupcijos riziką, kai pirkimų iniciatoriai parengiamajame pirkimo etape gali susitarti su tam tikru tiekėju ir pirminiuose pirkimo dokumentuose fiksuoti didesnę / mažesnę perkamo objekto kainą, kuri bus pagrindas atmesti kitų tiekėjų pasiūlymus dėl per didelės pardavimo kainos.

Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 26 str. reikalavimus⁸, perkančiosios organizacijos (toliau – PO) planuoja savo viešųjų pirkimų poreikį, jį tvirtina ir viešina, sudarydamos galimybę tiekėjams iš anksto žinoti apie įstaigos planuojamus pirkimus. Pirkimų planas yra įstaigos vidaus dokumentas, rengiamas ir koreguojamas pagal pačios įstaigos nustatytas taisykles, kurio tikslas padėti nuosekliai planuoti pirkimo lėšų poreikį ir išvengti skubotų procedūrų, kurios gali būti susijusios ne tik su objektyviomis aplinkybėmis, bet ir su korupcijos apraiškomis. Todėl ASPĮ sprendimai, vykdyti iš anksto neplanuotus viešuosius pirkimus, kurių poreikis iškilo dėl nenumatytų aplinkybių turėtų būti aiškiai argumentuoti ir pagrįsti dokumentuose, nes priešingu atveju viešųjų pirkimų plano keitimas gali būti susijęs su korupcijos rizika, kai vėliau pagal plane nustatytą / pakeistą perkamo objekto preliminarą kainą gali būti perkami didelės vertės medicininiai įrenginiai, atmesti tiekėjų pasiūlymai, pavyzdžiui, dėl per didelės kainos ir pan. Rengiant viešųjų pirkimų planų projektus, be kita ko, turi būti įvertinama, ar pirkimai gali būti atliekami iš centrinės perkančiosios organizacijos CPO LT elektroninio katalogo.

Nustatyta, kad nagrinėjamų ASPĮ viešųjų pirkimų metiniai pirkimų planai rengiami skirtingai, juose ne visada fiksuojama reikšminga informacija, kurią vėlesnėse pirkimų vykdymo stadijose dėl skirtingų priežasčių, tarp kurių pvz., dėl suinteresuotumo ar neteisėto susitarimo, nesant pakankamam atsekamumui galima pakeisti. Atkreiptas dėmesys, kad metinių planų rengimo praktika yra skirtinga visose nagrinėtose ASPĮ. Pavyzdžiui:

⁷ - VšĮ Kelmės ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas VšĮ Kelmės ligoninės direktoriaus 2019 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. V-6 (1.4);

- VšĮ Regioninės Telšių ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas VšĮ Regioninės Telšių ligoninės direktoriaus 2018 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V1-38;

- Viešųjų pirkimų planavimo, inicijavimo, organizavimo, atlikimo ir atskaitomybės tvarkos aprašą, patvirtintas VšĮ Radviliškio ligoninės direktoriaus 2017 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. V-79;

- Viešųjų pirkimų organizavimo VšĮ Raseinių ligoninėje taisyklės, patvirtintos VšĮ Raseinių ligoninės direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. A1-90.

⁸ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/97854de2552b11e78869ae36ddd5784f/asr>

VŠĮ Regioninės Telšių ligoninės viešųjų pirkimų plano fragmentas:

5.	Medicininė įranga ir med. baldai	33100000-1 33192300-5	2019-03-08	Atviras	Komisija	3 mėn.	
6.	Vaistai	33600000-6	2019-04-03	CPO	Pirkimų organizatorius	1 metai	
7.	Reagentai	33696000-5	2019-04-05	Supaprastintas atviras	Komisija	12 mėn.	

VŠĮ Kelmės ligoninės viešųjų pirkimų plano fragmentas:

50.	Slaugos priemonės	33700000-7	Pagal iškilusį įstaigos poreikį	13 000,00	Skelbiama apklausa	I	36 mėn.	-	-	CVP IS
51.	Laboratorinių tyrimų atlikimo paslaugos	73111000-3	Pagal iškilusį įstaigos poreikį	16 000,00	Skelbiama apklausa	I	36 mėn.	-	-	CVP IS
52.	Stilizacijos ir dezinfekcijos priemonės	24455000-8	Pagal iškilusį įstaigos poreikį	15 000,00	Skelbiama apklausa	I	36 mėn.	-	taikoma	CVP IS
53.	Medicininiai reikmenys	33140000-3	Pagal iškilusį įstaigos poreikį	76 000,00	Atviras konkursas	I	36 mėn.	-	-	CVP IS
54.	Svaros, valymo ir kitos prekės	39830000-9	Pagal iškilusį įstaigos poreikį	10 000,00	Skelbiama apklausa	II	36 mėn.	CPO.LT	taikoma	CVP IS
55.	Medicinos įrangos techninės priežiūros ir remonto paslaugos	50000000-5	Pagal iškilusį įstaigos poreikį	58 000,00	Atviras konkursas	II	36 mėn.	-	-	CVP IS

VŠĮ Radviliškio ligoninės viešųjų pirkimų plano fragmentas:

39	II	x		Pacientų gyvybinių funkcijų monitorius su centrine stotele	33195100-4	5	25.000	Atviras (SAK) konkursas	12	Gydymo taryba	Vienartinis elektroninis pirkimas ir atliekamas CVP IS priemonėmis
40	II	x		Medicinos reikmenys	33190000-8	20 rūšių	11.000	Atviras (SAK) konkursas	24	Vyriausioji slaugytoja - slaugos administratorė	Sutartis; elektroninis pirkimas ir atliekamas CVP IS priemonėmis
41	II	x		Pagalbinės medicinos priemonės	331960000-0	25 rūšys	17.000	Atviras (SAK) konkursas	24	Vyriausioji slaugytoja - slaugos administratorė	Sutartis; elektroninis pirkimas ir atliekamas CVP IS priemonėmis
42	II		x	Civilinės atsakomybės draudimas už pacientams padarytą žalą	66516400-4 66515200-5	1	56.000	Atviras (SAK) konkursas	24	Vyr. buhalterė	Sutartis; elektroninis pirkimas ir atliekamas CVP IS priemonėmis

VŠĮ Raseinių ligoninės viešųjų pirkimų plano fragmentas:

59.	Mobilus rentgeno aparatas	33111000-1	IV ketv.	SAK		5 mėn.	75000,00	CVP IS
60.	Pašto paslaugos	64110000-0	III ketv.	CPO		24 mėn.	2000,00	-
61.	Apsaugos priemonės: Apsauginiai veido skydeliai Apsauginiai veido akiniai Antbačiai Kombinezonai Vienkartiniai chalatai Respiratoriai Vienkartinės prijuostės	18424300-0 18100000-0 18143000-3	III- IV ketv.	CPO		12 mėn.	46000,00	Dalis pirkimų bus vykdoma CPO, Dalis pirkimų bus vykdoma CVP IS.
62.	Vinilinės pirštinės	18424300	III-IV ketv.	Skelbiama apklausa		12 mėn.	5120,00	CVP IS
63.	Nitrilinės pirštinės	18424300	III-IV ketv.	CPO		12 mėn.	21000,00	

3.1.1. VŠĮ Regioninėje Telšių ligoninėje:

2019 m. viešųjų pirkimų plane buvo patvirtinti 22 pirkimai, 2020 m. – 14 pirkimų, 2021 m. – 33 pirkimai. 2019 m. ligoninės viešųjų pirkimų planas keistas 3 kartus, 2020 m. – 8 kartus, 2021 m. – 3 kartus.

Nustatyta, kad nėra sudaryta galimybė ligoninės interneto svetainėje susipažinti su viešųjų pirkimų planu, praėjusio laikotarpio duomenimis, o šiuo metu pavišinta nuoroda nukreipia į 2020 m. viešųjų pirkimų metinę ataskaitos Atn-3 formą, kurioje skelbiami ne metų eigoje planuojami ligoninės pirkimai, bet 2020 m. įvykdytų 102 mažos vertės pirkimų statistika⁹. Tai reiškia, kad viešųjų pirkimų planavimo etape neužtikrinamas skaidrumo principo įgyvendinimas, nes pagal viešai skelbiamus duomenis negalima nustatyti, kada atsirado naujų pirkimų papildomas poreikis ir kokiais argumentais remiantis vykdyti plano pakeitimai ir nauji pirkimai įtraukti į metinį pirkimų planą. Ligoninės patvirtintame viešųjų pirkimų plane, taip pat viešųjų pirkimų plano turinyje nenurodyta, ar pirkimai bus skaidomi į dalis, kokio padalinio pirkimo poreikis yra tvirtinamas, kokie medicinos reikmenys bus perkami ir pan. Svarbu tai, kad plane nefiksuota preliminarai numatomų pirkimų vertė, todėl galima rizika, kai pirkimų iniciatorius, atlikdamas rinkos tyrimą, galėtų nepaisyti pirkimo plane patvirtintų duomenų ir susitarti su tam tikru tiekėju bei nekeičiant pirkimo plano, inicijuoti pirkimą, jo metu fiksuoti didesnę arba tam tikram tiekėjui palankesnę perkamo objekto kainą.

Galimai tai susiję su tuo, kad VšĮ Regioninė Telšių ligoninė 2020 m. 8 kartus keitė metinį viešųjų pirkimų planą, tačiau iš įsakymų turinio neaišku iš kur ligoninė gavo / perskirstė lėšas bei kuo remiantis metų eigoje atsirado specialių perkamų objektų įsigijimo poreikis. Iš formalių ir neargumentuotų įstaigos vadovo įsakymų negalima įvertinti, kas inicijavo metinio pirkimo plano pakeitimus (pvz., atsakingi asmenys, komisija, struktūrinis padalinys), kuo remiantis buvo keistas metinis pirkimų planas ir kodėl buvo nuspręsta reikšmingų medicininės įrangos pirkimų procedūras pradėti vykdyti tik metų pabaigoje (spalio – lapkričio mėn.). Nors VšĮ Regioninės Telšių ligoninės atstovų teigimu, viešųjų pirkimų plano keitimai buvo susiję su pačios įstaigos veiklos dinamiškumu – paslaugų teikimo daugialypiškumu, asmenų, kurie teikia paslaugas, kaita ir kitais faktoriais, tačiau dokumentais nepagrįsti tokie atvejai vertintini kaip korupcijos rizika, nes metų pabaigoje neargumentuotai keičiant pirkimų planą gali būti siekiama antrame metų pusmetyje kuo greičiau įsisavinti lėšas ir įvykdyti skubotus pirkimus bei nupirkti brangius įrenginius (pvz., universalų rentgeno aparatą (pirkimo vertė 129 945 Eur), spektralinio domeno optinį koherentinį tomografą (pirkimo vertė 63 900 Eur), morceliatorių (pirkimo vertė 18 415,35 Eur)).

Manytina, kad neargumentuoti, fragmentiški ir skubotai vykdomi pirkimai (pirkimų procedūros) kelia korupcijos riziką, nes gali būti siekiama įsisavinant lėšas pirkti iš žinomo tiekėjo, nustatyti konkrečiam tiekėjui palankias pirkimo sąlygas, pasirinkti palankesnę pirkimo būdą ir pan.

3.1.2. Dėl VšĮ Kelmės ligoninės:

2019 m. viešųjų pirkimų plane buvo patvirtintas 101 pirkimas, 2020 m. – 59 pirkimai, 2021 m. – 93 pirkimai (2021 m. planas keistas 1 kartą ir atlikti 25 pozicijų pakeitimai).

⁹ Prieiga internete: <https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2021-689449?formTypeId=3>

VšĮ Kelmės ligoninės internetinėje svetainėje nėra galimybės susipažinti su viešųjų pirkimų planu. Taip pat viešųjų pirkimų plano turinyje nenurodyta, kas vykdys pirkimą, ar pirkimas bus skaidomas į dalis, kokio padalinio pirkimo poreikis yra tvirtinamas, kokie medicinos reikmenys bus perkami ir pan. Iš formalių ir neargumentuotų įstaigos vadovo įsakymų negalima įvertinti, kas inicijavo metinio pirkimo plano keitimus (atsakingi asmenys, komisija, struktūrinis padalinys).

3.1.3. VšĮ Radviliškio ligoninėje:

2019 m. viešųjų pirkimų plane buvo patvirtintas 81 pirkimas (2019 m. 5 kartus buvo keistas metinis pirkimų planas), 2020 m. – 118 pirkimų (2020 m. 2 kartus buvo keistas metinis pirkimų planas), 2021 m. – 119 pirkimų (2021 m. 1 kartą buvo keistas metinis pirkimų planas).

VšĮ Radviliškio ligoninė neargumentavo pirkimo plano keitimo sprendimų. Nustatyta ydinga situacija, kai pirkimų planas buvo keičiamas prieš pat pirkimo procedūras, t. y. VšĮ Radviliškio ligoninės 2019-07-30 įsakymu Nr. V-96 buvo pakeistas metinis viešųjų pirkimų planas likus vienai dienai iki pakartotinio viešojo pirkimo paskelbimo, kai prieš tai vykdyto pirkimo metu buvo įvertinti gauti tiekėjų pasiūlymai ir kainos (skaitmeninio rentgeno aparato pirkimas, plačiau KRA 3.6 punkte).

Taip pat nustatyta, kad VšĮ Radviliškio ligoninėje pirkimo procedūros buvo pradėtos neturint pakankamai lėšų dėl ko du kartus neargumentuotai keistas pirkimo planas, fragmentiškai vykdyti pirkimai, kurie galėjo būti palankesni du kartus pirkime dalyvavusiam ir tą pačią medicininę įrangą siekusiam parduoti tiekėjui. Ligoninės atstovų teigimu, PO peržiūrėjo savo finansines galimybes, todėl du kartus, t. y. 2019-05-09 įsakymu Nr. V-58 bei 2019-08-30 įsakymu Nr. V-106, tikslino pirkimų planą, vykdė pirkimus Nr. 437572 ir Nr. 451587. Tačiau situacijos, kurių metu neargumentuotai atliekamas viešųjų pirkimų plano keitimas po tiekėjų pasiūlymų ir pretenzijų įvertinimo, nutraukus pirkimo procedūras bei likus vienai dienai iki pakartotinio viešojo pirkimo paskelbimo, t. y. keičiant (padidinant ar sumažinant) pirkimui skiriamas lėšas, antikorupciniu požiūriu vertintina kaip rizikinga, nes gali būti sąlygotos nesąžiningų susitarimų, arba sudaryti sąlygas kitoms korupcijos rizikoms kilti (plačiau KRA 3.2 punkte).

3.1.4. VšĮ Raseinių ligoninėje:

2019 m. pirkimų plane buvo patvirtinti 62 pirkimai (2019 m. 4 kartus buvo keistas metinis pirkimų planas), 2020 m. – 56 pirkimai (2020 m. 1 kartą buvo keistas metinis pirkimų planas), 2021 m. tvirtintas 51 pirkimas (2021 m. 1 kartą keistas metinis pirkimų planas).

Atkreiptas dėmesys, kad VšĮ Raseinių ligoninė, tvirtindama metinį viešųjų pirkimų planą, neaišku dėl kokių priežasčių kai kurių įrenginių pirkimų verčių plane nepatvirtino, nes realiai preliminarai pirkimo vertė buvo nustatoma ne pirkimo planavimo etape, bet pradėjus parengiamąsias

pirkimo procedūras, dėl ko egzistuoja reali rizika, kad kaina gali būti derinama su konkrečiu tiekėju jau pradėjus rinkos tyrimą¹⁰.

Įvertintus analizuotų ASPI metinius viešųjų pirkimų planus darytina išvada, kad pirkimų planavimo procedūrose neatliekami nuoseklūs pirkimų planavimo parengiamieji darbai, dažnu atveju tvirtinamas realų įstaigos biudžetą ženkliai viršijantis pirkimų poreikis. Planavimo dokumentuose abstrakčiai nurodomi medicinos reikmenų, įrangos ar priemonių pirkimai, todėl iš jų neaišku, kokių objektų poreikis tvirtinamas, kokiam padaliniui bus vykdomi pirkimai, kas inicijuoja pirkimų poreikį ar pirkimas bus skaidomas į dalis ir pan. Tais atvejais, kai keičiamas pirkimų planas, neargumentuojamas pirkimų lėšų perskirstymas, t. y., kieno sąskaita didinamos / mažinamos pirkimui numatytos lėšos, todėl, esant nesąžiningiems susitarimams ir suinteresuotumui, pirkimų poreikis gali būti padidinamas arba sumažinamas, taip pat, siekiant įsisavinti lėšas, gali būti numatomi pertekliniai pirkimai. Be to, neargumentuotos viešųjų pirkimų plano keitimo procedūros jau pradėjus ir paskelbus pirkimą kelia pagrįstą korupcijos riziką dėl tokio pirkimo skaidrumo ir nešališkumo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir vengiant korupcijos rizikų, ASPI turėtų tinkamai planuoti viešųjų pirkimų organizavimo veiklą, atsakingai įvertinti ateityje galintį kilti papildomų perkamų objektų poreikį ir argumentuotai vykdyti viešųjų pirkimų planavimo procedūras, kad nebūtų priimami skuboti sprendimai, kurie gali sudaryti palankias sąlygas neskaidriems pirkimams, susitarimams ir tam tikrų tiekėjų protegavimui.

PASIŪLYMAI:

- vidiniuose teisės aktuose detalai reglamentuoti viešųjų pirkimų poreikio formavimo, metinio pirkimo plano rengimo / keitimo etapus, taip pat raštuose, tarnybiniuose pranešimuose argumentuotai pagrįsti metų eigoje kintantį pirkimų poreikį, verčių perskirstymą bei nurodyti pirkimų plano keitimo iniciatorius;
- vengti situacijų, kai jau atliekant viešųjų pirkimų procedūras yra keičiamas viešųjų pirkimų planas, turintis įtakos konkrečiam pirkimo rezultatams ir keliantis pagrįstą abejonių dėl tokio pirkimo skaidrumo bei sudarantis sąlygas korupcijos pasireiškimui.

3.2. Viešųjų pirkimų procedūros pradėtos neturint pakankamai lėšų sąlygoja fragmentiškas procedūras ir kelia galimas korupcijos ir susitarimų su tiekėju rizikas.

¹⁰ Pavyzdžiui:

- 2020 m. metinio pirkimo plano 17 punkte numatė I-IV ketvirtyje pirkti ultragarsinį diagnostinį aparatą, tačiau nepatvirtino tik šio įrenginio preliminarios pirkimo vertės (2020-12-29 įvykdžius pirkimo procedūras iš tiekėjo UAB „Rivosan“ įranga nupirktą už 54 400 Eur be PVM¹⁰);
- 2020 m. metinio pirkimo plano 55 punkte numatė I ketvirtyje pirkti rentgeno aparatų techninės būklės tikrinimo, kokybės kontrolės bandymus, darbo vietos stebėsenos matavimus, tačiau nepatvirtino tik šio pirkimo preliminarios pirkimo vertės (2020-03-24 įvykdžius pirkimo procedūras sudarytos sutartys su tiekėjais UAB „Limeta“ už 2 399,66 Eur, UAB „Apex Medicus“ 174, 24 Eur¹⁰).

Nustatyta, kad VšĮ Radviliškio ligoninė 2018-12-20 raštu kreipėsi į Radviliškio rajono savivaldybę (toliau – Savivaldybė) ir prašė iš biudžeto lėšų skirti 50 000 Eur operacinio – ortopedinio traumatologinio stalo įsigijimui. 2018-12-31 VšĮ Radviliškio ligoninė negavusi duomenų iš Savivaldybės, kad minėtas finansavimas bus skirtas, įsakymu Nr. V-188 patvirtino metinį viešųjų pirkimų planą ir numatė operacinį – ortopedinį traumatologinį stalą įsigyti už preliminarą 50 000 Eur be PVM sumą.

Beveik po dviejų mėnesių Savivaldybės taryba 2019-02-21 sprendimu T-1054 VšĮ Radviliškio ligoninei minėto objekto įsigijimui skyrė tik 25 000 Eur, tačiau, nepaisant to, VšĮ Radviliškio ligoninė 2019-05-09 įsakymu Nr. V-58 pakeitė metinį pirkimų planą, numatė operacinio – ortopedinio traumatologinio stalo įsigijimui skirti – 70 000 Eur be PVM sumą ir 2019-05-29 CVP IS paskelbė informaciją apie atvirą (supaprastintą) pirkimą Nr. 437572.

Pirkimo sąlygas peržiūrėjo 6 tiekėjai, iš kurių UAB „Limeta“ 2019-06-05 pateikė pretenziją, kad PO parengta techninė specifikacija neatitinka viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, užtikrinančių konkurenciją ir galimybę konkurse dalyvauti didesniai skaičiui tiekėjų, todėl techninės specifikacijos 2.1, 2.8, 3.3, 4.1-4.6, 4.8, 4.9, 5.1 punktai turėtų būti pakeisti. Iš korupcijos rizikos analizės metu gautų duomenų matyti, kad šio pirkimo metu tiekėjas UAB „Graina“, pasiūlė pirkti HyBase 8300 įrangą už 55 289,26 Eur be PVM ir lizingo kainą 3 254,70 Eur be PVM.

Viešųjų pirkimų komisija 2019-08-07 svarstė UAB „Graina“ pateiktą pasiūlymą (2019-08-07 protokolą Nr. 5(PR12.31), kurį atmetė dėl per didelės kainos, o pirkimo procedūrą nutraukė.

Pažymėtina tai, kad viešųjų pirkimų komisijos sprendimas atmesti UAB „Graina“ pasiūlymą su 55 289,26 Eur be PVM įrangos verte ir lizingo kaina 3 254,70 Eur be PVM (70 154,70 Eur su PVM) dėl per didelės kainos kriterijaus kelia abejones dėl skaidrių viešojo pirkimo procedūrų vykdymo, nes 2019-05-09 įsakymu Nr. V-58 pirkimų plane buvo numatyta šio objekto įsigijimui skirti – 70 000 Eur be PVM sumą, kurio tiekėjo UAB „Graina“ pateiktas pasiūlymas neviršijo (70 154,70 Eur su PVM). Tiekėjas UAB „Graina“, gavęs informaciją, kad PO atmetė pasiūlymą dėl per didelės kainos, neteikė pretenzijos ir nesiėmė jokių veiksmų dėl pirkimo procedūrų apskundimo, nors tiekėjo pasiūlyta 55 289,26 Eur be PVM įrangos verte ir lizingo kaina 3 254,70 Eur be PVM (70 154,70 Eur su PVM) neviršijo 2019-05-09 metiniame pirkimo plane pakeistos ir padidintos objekto preliminaros 70 000 Eur be PVM vertės.

Pažymėtina tai, kad Savivaldybės taryba tik 2019-08-29 sprendimu T-90, t. y. po pirmos viešųjų pirkimų procedūros nutraukimo ir techninės specifikacijos sąlygų pakeitimo, leido ligoninei įsigyti operacinį – ortopedinį traumatologinį stalą už ne didesnę nei 75 000 Eur sumą. Šiuo pagrindu, PO 2019-08-30 įsakymu Nr. V-106 dar kartą pakeitė metinį viešųjų pirkimų planą ir pakartotinai pradėjo pirkimo procedūrą, kurios metu pasiūlymą pateikė du tiekėjai, tarp kurių buvo ta pati įmonė

UAB „Graina“, siūlydama tą pačią įrangą HyBase 8300 už analogišką, kaip ir pirmo pirkimo metu, kainą – 55 300 Eur be PVM, tik mažesnę lizingo kainą 1 805,25 Eur be PVM.

Viešųjų pirkimų komisijos 2019-09-30 sprendimu tiekėjo UAB „Nauteqa“ pasiūlymas (87 300,16 Eur) buvo atmestas dėl per didelės kainos, viršijusios ligoninės suplanuotas lėšas, o tiekėjas UAB „Graina“, dalyvavęs dviejuose šio pirkimo procedūrose su praktiškai tuo pačiu pasiūlymu, buvo pripažintas pirkimo laimėtoju¹¹. Sunkiai paaiškinama situacija, kai ta pati komisija, vertindama analogišką UAB „Graina“ pasiūlymą ir PO metiniame viešųjų pirkimų plane sumažinusi pirkimo kainą nuo 70 000 Eur be PVM iki 61 983 Eur be PVM antros pirkimo procedūros metu pripažįsta tiekėją UAB „Graina“, kuris tos pačios įrangos pasiūlymą teikė PO vykdytų dviejų procedūrų metu.

Įvertinus aukščiau nurodytas aplinkybes ir vykdytas pirkimo procedūras matyti, kad pirkimų Nr. 437572 ir Nr. 437572 metu:

- planuojamas ir vykdomas pirkimas neturint lėšų;
- neaišku kuo remiantis keistas metinis pirkimo planas padidinus preliminarį pirkimo vertę;
- atmestas vienintelio tiekėjo UAB „Graina“ gautas pasiūlymas, kurio vertė neviršijo maksimalios pirkimui skirtos sumos;
- UAB „Graina“ nesikreipė su pretenzija dėl jos pasiūlymo atmetimo;
- antrą kartą pakeistas metinis pirkimo planas, kuriame patvirtinama mažesnė preliminari pirkimo vertė;
- paskelbtas pakartotinis pirkimas;
- UAB „Graina“ pakartotinai pateikė panašų pasiūlymą (išskyrus lizingo sąlygas), kuris pripažintas atitinkančiu pirkimo sąlygas.

Atsižvelgiant į tai manytina, kad nenuoseklios ir dviprasmiškos lėšų planavimo procedūros, ne visada aiškūs ir argumentuoti viešųjų pirkimų komisijos sprendimai laikytini korupcijos rizikos veiksniais.

PASIŪLYMAI:

- VŠĮ Radviliškio ligoninei pirkimų planavimo etape tinkamai įvertinti finansines galimybes ir pirkimus inicijuoti realiai gavus finansavimą iš Savivaldybės ar kitų institucijų. Taip pat viešųjų pirkimų procedūrose nustatyti korupciją mažinančias priemones, kurios padėtų įstaigos veiklą daryti skaidresnę.

¹¹ Prieiga internete:

http://www.eviesiejipirkimai.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=50&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=171448341&filter_purchaseCode=&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=147736647&filter_agreement_type=

3.3. Viešųjų pirkimų dokumentuose aiškiai nepagrindžiami rinkos tyrimo rezultatai sudaro sąlygas proteguoti tam tikrus tiekėjus.

Viešųjų pirkimų įstatymo 27 str. numato, kad PO, siekdama pasirengti pirkimui ir pranešti tiekėjams apie pirkimo planus bei reikalavimus, atlieka rinkos tyrimą, kurio metu gali prašyti suteikti ir gauti nepriklausomų ekspertų / specialistų, institucijų arba rinkos dalyvių konsultacijas. Objektyvaus rinkos tyrimo metu:

- reaguojama į rinkos pokyčius;
- ieškoma dialogo tarp pirkimo vykdytojų ir rinkos;
- įvertinamas inovatyvių sprendimų poreikis;
- iš anksto suteikiama / nesuteikiama informacija apie būsimą pirkimą;
- pranešama apie ieškomo objekto egzistuojančią paklausą.

Pagal šiuos duomenis daromos išvados dėl pirkimo vertės, kuri yra reikšminga tolimesnėse pirkimo vykdymo stadijose, t. y. pirkimo būdo parinkime, pirkimo sąlygų tvirtinime, techninės specifikacijos parengime ir tiekėjų pasiūlymų vertinime.

Pažymėtina tai, kad rinkos tyrimas yra parengiamoji viešojo pirkimo procedūra, kuri priskiriama prie jautriausios informacijos rinkimo. Rinkos tyrimas yra neatsiejamai susijęs su PO darbuotojų potencialių tiekėjų pirmine apklausa, todėl svarbu vidaus teisės aktuose įtvirtinti aiškų šio etapo reglamentavimą ir dokumentuose tinkamai argumentuoti kiekvieną vykdomą procedūrą.

Susipažinus su pateiktais dokumentais matyti, kad ASPI, išskyrus VšĮ Regioninę Telšių ligoninę, teisiniame reglamentavime yra įtvirtinusios rinkos tyrimo etapą, pagal kurį turėtų būti atliekamas kokybinis ir kiekybinis informacijos apie realių bei potencialių objektų pasiūlą rinkimas, analizė ir apibendrintų išvadų rengimas. VšĮ Regioninės Telšių ligoninės viešųjų pirkimų tvarkos organizavimo ir vykdymo tvarkos apraše nėra nurodyta, kaip turi būti atliekamas rinkos tyrimas, kokiose dokumentuose jis fiksuojamas ir kokiais kriterijais remiantis pasirenkama apklausti tam tikrus tiekėjus¹².

Pažymėtina tai, kad teisinis reglamentavimas, numatantis rinkos tyrimo metu atlikti kokybinį ir kiekybinį informacijos apie objektų pasiūlą rinkimą, apibendrintų išvadų rengimą, nenustato, konkrečių procedūrų, t. y. kokiais terminais ir kaip realiai turėtų būti atliekamos ir fiksuojamos šios procedūros. Todėl vertinant dokumentus buvo pastebėti deklaratyvūs įrašai, iš kurių neaišku, kada pirkimo iniciatoriai preliminarį perkamo objekto kainą nustatė pagal esamą rinkos situaciją, o

¹² VšĮ Regioninės Telšių ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto VšĮ Regioninės Telšių ligoninės direktoriaus 2018 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V1-38, 7 ir 8 punktai;

- Viešųjų pirkimų planavimo, inicijavimo, organizavimo, atlikimo ir atskaitomybės tvarkos aprašas, patvirtintas VšĮ Radviliškio ligoninės direktoriaus 2017 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. V-79;

- Viešųjų pirkimų organizavimo VšĮ Raseinių ligoninėje taisyklės, patvirtintos VšĮ Raseinių ligoninės direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. A-1-90.

kokiais atvejais pažymoje nurodyta kaina buvo vertinta, pavyzdžiui, pagal anksčiau sudarytų sutarčių įkainius.

KRA atlikimo metu nustatyta, kad ASPI nevengiama situacijų, kai dokumentuose iš viso nenurodyta kokia informacija analizuota, kokie potencialūs tiekėjai buvo apklausti ir kuo remiantis nurodyta preliminarinė pirkimo vertė yra itin tiksli. Pavyzdžiui:

1. Pav. VšĮ Raseinių ligoninės 2020 m. vykdyto ultragarso aparato, turinčio linijinį ir konvekcinį (pilvinį) daviklį, pirkimo paraiška:

2. Pirkimo objekto trumpas aprašymas: Ultragarso aparatas turintis linijinį ir konvekcinį (pilvinį) daviklius.
3. Reikalingas kiekis ar apimtys, atsižvelgiant į visą pirkimo sutarties trukmę su galimais pratęsimais: 1 aparatas.
4. Maksimali planuojamos sudaryti sutarties vertė Eur:

45000 be PVM

2. Pav. VšĮ Regioninės Telšių ligoninės 2021 m. vykdyto deguonies generatoriaus sistemos stalo pirkimo paraiška:

Pirkimo iniciatorius	Ūkio skyriaus vedėjas Raimondas Dargužis
Pirkimo objekto pavadinimas	Deguonies generatoriaus sistema
Planuojama sutarties vertė	≈ 95867,00 be PVM
Planuojamas sutarties galiojimo terminas (prekių pristatymas, paslaugų ar darbų atlikimo terminai)	4 mėn.

3. Pav. VšĮ Regioninės Telšių ligoninės 2020 m. vykdyto ultragarso sistemos pirkimo paraiška:

Pirkimo iniciatorius	Akušerinio ginekologinio sk. vedėjas Tomas Lūža
Pirkimo objekto pavadinimas	Ultragarso sistema
Planuojama sutarties vertė	≈ 70250,00 be PVM

4. Pav. VšĮ Raseinių ligoninės 2019 m. vykdyto portatyvinio rentgeno aparato pirkimo paraiška:

1. Pirkimo objekto pavadinimas: portatyvinis rentgeno aparatas.
2. Pirkimo objekto trumpas aprašymas: portatyvinis rentgeno aparatas.
3. Reikalingas kiekis ar apimtys, atsižvelgiant į visą pirkimo sutarties trukmę su galimais pratęsimais: 1 aparatas.
4. Maksimali planuojamos sudaryti sutarties vertė Eur: 85000 su PVM

5. Pav. VŠĮ Radviliškio ligoninės 2019 m. vykdyto medicininių priemonių pirkimo paraiška:

*Medicininės priemonės
(įrašyti pirkimo pavadinimą)*

BVPŽ kodas **331** (įrašyti, pabraukti pagal 3 ar 5 BVPŽ kodo skaitmenis)

Preliminari vertė apie **369.728,00 be PVM** (atlikus preliminarą konsultaciją su rinka, nurodyta Pirkimų paraiškoje, prieš atliekant pirkimą):

BVPŽ kodai:

1. Vienkartinės pirštinės - **72.778,00 Eur.**
2. Sauskelnės - **1.500,00 Eur.**
3. Infraraudonųjų spindulių termometras - **1.000,00 Eur.**
4. Tinklelis išvaržoms - **35.000,00 Eur.**
5. Kabutės, aplikatorius - **25.000,00 Eur.**
6. Osciliacinės geležtės - **28.000,00 Eur.**
7. Atsiurbimo rinkinys - **3.000,00 Eur.**
8. Ultragarso gelis - **900,00 Eur.**
9. Hemostatinės kempinės - **800,00 Eur.**
10. Chirurginės siuvimo medžiagos, adatos naudojamos žaizdoms siūti - **31.000,00 Eur.**
11. Aplikatoriai skirti endoveninei, terminei koaguliacijai mikrobangomis - **160.000,00 Eur.**
12. Vienkartinis antbačiai - **10.000,00 Eur.**
13. Apsauginės pirštinės - **750,00 Eur.**

6. Pav. VŠĮ Radviliškio ligoninės 2019 m. vykdyto operacinio – traumatologinio stalo pirkimo paraiška:

*Traumatologinis – ortopedinis stalas, traumatologinėms, ortopedinėms, endoprotezavimo operacijoms atlikti finansinio lizingo būdu per banką
(įrašyti pirkimo pavadinimą)*

BVPŽ kodas **33192230-3; 66114000-2** (įrašyti, pabraukti pagal 3 ar 5 BVPŽ kodo skaitmenis)

Pirkimas priskiriamas (reikalingą pabraukti): **prekės / paslaugos / darbai**

Preliminari vertė apie **61983,00 be PVM su palūkanomis 1 kompl.** (atlikus preliminarą konsultaciją su rinka, nurodyta Pirkimų paraiškoje, prieš atliekant pirkimą)

7. Pav. VŠĮ Radviliškio ligoninės 2019 m. vykdyto dezinfekcinių medžiagų ir įvairių priemonių pirkimo paraiška:

*Dezinfekcinės medžiagos ir įvairios priemonės
(įrašyti pirkimo pavadinimą)*

BVPŽ kodas **24455000-8; 22993400-1; 33141310-6; 18130000-9; 33711500-2; 30237310** (įrašyti, pabraukti pagal 3 ar 5 BVPŽ kodo skaitmenis)

Pirkimas priskiriamas (reikalingą pabraukti): **prekės / paslaugos / darbai**

Preliminari vertė apie **25456,00 be PVM. 24 mėn.** (atlikus preliminarą konsultaciją su rinka, nurodyta Pirkimų paraiškoje, prieš atliekant pirkimą)

1. Odos valymo kremai, putas - **770,00**
2. Rankų apnuošimo, plovimo ir dezinfekcinės priemonės - **15976,00**
3. Popieriaus plastiko užšildymo juostų aparato rašalo kasetės - **400,00**
4. Vienkartiniai švirkštai - **400,00**
5. EKG popierius - **2970,00**
6. Vienkartiniai antrankoviai - **840,00**

8. Pav. VŠĮ Radviliškio ligoninės 2019 m. vykdyto monitorių sistemos su centrine stotele pirkimo paraiška:

Monitorių sistema su centrine stotele

(įrašyti pirkimo pavadinimą)

BVPŽ kodas 33195100-4; 33195110-7 *(įrašyti, pabraukti pagal 3 ar 5 BVPŽ kodo skaitmenis)*

Pirkimas priskiriamas *(reikalingą pabraukti)*: prekės / paslaugos / darbai

Preliminari vertė apie 16528,92 be PVM 1 kompl. *(atlikus preliminarą konsultaciją su rinka, nurodyta Pirkimų paraiškoje, prieš atliekant pirkimą)*

Iš aukščiau nurodytų pavyzdžių neaišku, kuo remiantis buvo nustatyta preliminarinė prekės vertė, taip pat neaišku kada, kiek ir kokie tiekėjai buvo apklausti, kokios objektų savybės, parametrai, gamintojai buvo vertinti tiekėjų pirminės apklausos metu. Dokumentuose nors ir padaromas įrašas, kad preliminarinė vertė nustatyta atlikus preliminarą konsultaciją su rinka, tačiau iš tokios formuluotės neaišku, kokius tiksliai veiksmus atliko įstaigos darbuotojas, kokią informaciją analizavo ir kokius tiekėjus apklausė. Dėl neargumentuotų viešųjų pirkimų parengiamųjų dokumentų turinio (pavyzdžiui, kada vykdyta apklausa dėl preliminarios kainos, koku būdu ji vykdyta – el. paštu ar telefonu, į kiek ir kokias įmones kreiptasi, kokios techninės savybės yra reikšmingos kainai ir pan.) kontrolės metu negalima įvertinti darbuotojų veiksmų objektyvumo, todėl antikorupciniu požiūriu neišsamus dokumentų pildymas vertintinas kaip korupcijos rizikos veiksnys.

VŠĮ Radviliškio ligoninės atstovų teigimu, paraiškas pirkimams rašo pirkimų iniciatoriai (skyriai, padaliniai), kurie nurodo preliminarines pirkimo vertes, išsamias technines specifikacijas, sutarties pasirašymo terminą. Pirkimo vertės planuojamos pagal ankstesniais metais vykdytus pirkimus, skaičiuojant pagal ankstesnių sutarčių kainas, taip pat įvertinus CVP IS paskelbtas kitų įstaigų sutartis ir kainas.

Pažymėtina tai, kad KRA atlikimo metu šių argumentų patikrinti nebuvo galimybės, nes pateiktuose ir vertintuose rinkos tyrimų fiksuojančiuose dokumentuose nebuvo nurodyta tikslesnė informacija, pavyzdžiui, pagal kokias ankstesnes sutartis buvo nustatinėjamos preliminarios vertės, su kokiais tiekėjais prieš tai buvo pasirašytos sutartys, kokių kitų įstaigų CVP IS informacija analizuota ir pan.

Įvertinus tai, rekomenduotina vidiniuose teisės aktuose reglamentuoti procedūras ir argumentuotai fiksuoti rinkos tyrimo rezultatus, apklausti daugiau negu vieną tiekėją, taip pat, siekiant užtikrinti kontrolės vykdymą ir dokumentų atsekamumą, numatyti kokiais papildomais dokumentais jis turi būti pagrįstas (raštais, el. laiškais ar kitais dokumentais). Tais atvejais, kai pirkimo procedūros vykdomos CVP IS, rekomenduojame ne tik išsamiai aprašyti ir argumentuoti rinkos tyrimo metu nustatytą preliminarą pirkimų vertę, tačiau procedūrų dokumentus kelti į CVP IS

„Vidiniai dokumentai“ skiltį, kad vėliau būtų galima juos atsekti bei įvertinti informacijos keitimo (koregavimo) pagrįstumą.

PASIŪLYMAI:

- vidiniuose teisės aktuose reglamentuoti rinkos tyrimo atlikimą ir rezultatų fiksavimą, pasirinktų apklausti tiekėjų skaičių, jų atrankos kriterijus, taip pat užtikrinti argumentuotą dokumentų rengimą, kad būtų galima įvertinti ir pagrįsti rinkos tyrimo metu nustatytą preliminarį perkamo objekto vertę;
- CVP IS „Vidiniai dokumentai“ skiltyje talpinti rinkos tyrimo atlikimo dokumentus, kad būtų užtikrintas informacijos atsekamumas.

3.4. Kai pirkime pasiūlymą pateikia tik vienas tiekėjas, nesiimama papildomų priemonių, kuriomis būtų įsitikinama, kad vienintelio tiekėjo siūloma kaina atitinka rinkos kainą ir nėra daugiau galimų potencialių tiekėjų.

Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 28 str. nuostatomis Viešųjų pirkimų tarnyba rekomenduoja pirkimo objektą skaidyti į dalis taip, kad pirkimo objekto dalių būtų mažiau nei galimų pirkimo dalyvių ir tokiu būdu viešojo pirkimo metu užtikrinti sąžiningą tiekėjų konkurenciją. Priešingu atveju, pirkimo objekto skaidymas į dalis gali netgi paskatinti antikonkurencinius veiksmus ir lemti tiekėjų draudžiamų susitarimų sudarymą, kai gali būti susitariama dėl rinkos pasidalinimo. Tai reiškia, kad Viešųjų pirkimų įstatymo numatytais atvejais pirkimo objekto smulkinimas į atskiras dalis pats savaime negali būti siekiamybė, taip pat, tai reiškia, kad sprendimas dėl pirkimo objekto skaidymo negali būti formalus ir nepagrįstas objektyviais kriterijais¹³.

Korupcijos rizikos analizės metu atkreiptas dėmesys, kad ASPI tam tikras prekes įsigyja viešųjų pirkimų procedūras skaidydamos į dalis / rūšis¹⁴, tačiau teisiniame reglamentavime nėra įtvirtinusios viešųjų pirkimų skaidymo į dalis pagrindžiančių kriterijų, todėl neaišku, į ką yra

¹³ Prieiga internete:

<https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360016399180-28-straipsnis-Pirkimo-objekto-skaidymas-dalis>

¹⁴ Pavyzdžiui:

VšĮ Radviliškio ligoninės 2019 m. vykdytas pirkimas Nr. 448035 (atviras (tarptautinis) konkursas) dėl medicininės įrangos techninė būklė ir metrologinė patikros paslaugų pirkimo skaidytas į 84 dalis, 21 pirkimo dalies laimėtojas vertintas iš vieno tiekėjo pateiktų pasiūlymų, kai kiti pasiūlymai iš viso nepateikti arba atmesti.

VšĮ Radviliškio ligoninės 2019 m. vykdytas pirkimas Nr. 447631 (atviras (tarptautinis) konkursas) dėl medicininės įrangos remonto ir priežiūra, rentgeno aparatų kokybės kontrolės paslaugų pirkimo skaidytas į 196 dalis, 77 dalių pirkimų laimėtojas vertintas iš vieno tiekėjo pateiktų pasiūlymų, kai kiti pasiūlymai iš viso nepateikti arba atmesti.

VšĮ Radviliškio ligoninės 2019 m. vykdytas pirkimas Nr. 516992 (atviras (supaprastintas) konkursas) dėl medicininės įrangos pirkimo skaidytas į 3, ir visų 3 dalių pirkimo laimėtojai vertinti iš vieno tiekėjo pateiktų pasiūlymų.

VšĮ Regioninės Telšių ligoninės 2019 m. vykdytas pirkimas Nr. 430479 dėl laboratorinių reagentų ir laboratorinių priemonių pirkimo skaidytas į 65 dalis, 32 pirkimo dalių laimėtojas vertintas iš vieno tiekėjo pateiktų pasiūlymų, kai kiti pasiūlymai iš viso nepateikti arba atmesti.

VšĮ Regioninės Telšių ligoninės 2019 m. vykdytas pirkimas Nr. 419464 dėl medicinos įrangos ir medicinos baldų pirkimo skaidytas į 13 dalių, 7 pirkimo dalių laimėtojas vertintas iš vieno tiekėjo pateiktų pasiūlymų, kai kiti pasiūlymai iš viso nepateikti arba atmesti.

atsižvelgiama ir kokių principinių nuostatų laikomasi priimant sprendimus dėl pirkimo objektų skaidymo.

ASPI atstovų teigimu pirkimų skaidymo metu yra siekiama užtikrinti tiekėjų konkurenciją, tačiau vis tik pakankamai didelė dalis išskaidytų pirkimo dalių laimėtojai yra pripažinti įvertinus tik vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą, kai tuo tarpu kitų pasiūlymų iš viso negaunama arba jie būna atmesti, kas reiškia, kad realiai neužtikrinama konkurencija ir praktiniuose procesuose dažnai pirkimai vykdomi tik iš vieno procedūrose dalyvaujančio tiekėjo. Pavyzdžiui:

3.4.1. 2019 m. VšĮ Regioninė Telšių ligoninė atviro konkurso būdu vykdė laboratorinių reagentų ir laboratorinių priemonių pirkimą Nr. 430479, kurį sudarė 65 dalys. CVP IS duomenimis pirkimo sąlygas peržiūrėjo 20 tiekėjų, iš kurių 13 tiekėjų pateikė pasiūlymus. Po pasiūlymų atmetimo, 32 pirkimo dalių laimėtojai buvo pripažinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą, t. y. 50 proc. išskaidyto pirkimo dalių pasiūlymai buvo vertinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą.

3.4.2. 2019 m. VšĮ Radviliškio ligoninė atviro konkurso būdu vykdė medicininės įrangos techninės būklės ir metrologinės patikros paslaugų pirkimą Nr. 448035, kurį sudarė 84 dalys. CVP IS duomenimis pirkimo sąlygas peržiūrėjo 20 tiekėjų, iš kurių 13 tiekėjų pateikė pasiūlymus. Po pasiūlymų atmetimo, 21 pirkimo dalių laimėtojai pripažinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą, t. y. 25 proc. išskaidyto pirkimo dalių pasiūlymai buvo vertinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą.

3.4.3. 2019 m. VšĮ Radviliškio ligoninė atviro konkurso būdu vykdė medicininės įrangos remonto ir priežiūros, rentgeno aparatų kokybės kontrolės paslaugų pirkimą Nr. 447631, kurį sudarė 196 dalys. CVP IS duomenimis 16 tiekėjų pateikė pasiūlymus. Po pasiūlymų atmetimo, 77 dalių pirkimų laimėtojai pripažinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą, t. y. 40 proc. išskaidyto pirkimo dalių pasiūlymai buvo vertinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą.

3.4.4. 2019 m. VšĮ Raseinių ligoninė neskelbiamos apklausos būdu vykdė vienkartinį priemonių pirkimą Nr. 446787, kurį sudarė 7 dalys. CVP IS duomenimis 5 tiekėjai pateikė pasiūlymus. Po pasiūlymų atmetimo, 5 pirkimo dalių laimėtojai pripažinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą, t. y. 70 proc. išskaidyto pirkimo dalių pasiūlymai buvo vertinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą.

3.4.5. 2019 m. VšĮ Raseinių ligoninė atviro konkurso būdu vykdė dezinfekcijos medžiagų ir priemonių pirkimą Nr. 432211, kurį sudarė 15 dalių. Po pasiūlymų atmetimo, 4 pirkimo dalių laimėtojai pripažinti pagal vieno tiekėjo pateikto pasiūlymo vertinimą, t. y. 27 proc. išskaidyto pirkimo dalių pasiūlymai buvo vertinti pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą.

3.4.6. 2020 m. VšĮ Kelmės ligoninė neskelbiamos apklausos būdu vykdė apsaugos priemonių pirkimą Nr. 522609, kurį sudarė 7 dalys. PO kvietimus dalyvauti pirkime išsiuntė 4 tiekėjams. 7 pirkimo dalių laimėtojai pripažinti pagal vieno tiekėjo pateikto pasiūlymo vertinimą.

Neginčijama, kad išskaidžius pirkimą į dalis yra sudaromos galimybės tiekėjams konkuruoti, siūlyti geriausią pirkimo kainą, tačiau dėl pernelyg mažos medicininių įrenginių, priemonių ir vaistų rinkos akivaizdu, kad ASPI išskaidytų pirkimų dalyse laimėtojais pripažįstami tie patys tiekėjai, dažniausiai renkantys iš pateikto vieno pasiūlymo. Taip pat reikšmės turi ir tai, kad nors pirkimo objektas skaidomas į dalis, tačiau neribojamas vieno tiekėjo teikiamų pasiūlymų skaičius ir galimybė laimėti visose dalyse, todėl daugumos skaidyto pirkimo dalių laimėtoją galiausiai renkamasi tik iš vieno tiekėjo.

Svarbu tai, kad ASPI, vertindamos tik vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą, netaiko papildomų prevencijos priemonių, neperžiūri pirkimo procedūrų, bei nevertina, ar vienintelio tiekėjo pasiūlyta kaina realiai atitiko esamą rinkos kainą, taip pat, ar pirkimo metu nebuvo sudaryti jokie konkurenciją ribojantys neteisėti susitarimai.

Pažymėtina tai, kad vien formalus visų viešųjų pirkimų procedūrų laikymasis neužtikrina nediskriminavimo, lygiateisiškumo, abipusio pripažinimo, proporcingumo principų, skaidrių PO viešųjų pirkimų procedūrų bei siekio, kad prekės, paslaugos ar darbai būtų įsigyti už galimai mažiausią kainą. Siekiant mažinti vieno tiekėjo pirkimų dalį ir valdyti su jais susijusias korupcijos rizikas, siūlytume taikyti papildomas kontrolės priemones, kurių metu būtų papildomai įvertintos pirkimų procedūros ir esama rinkos situacija.

PASIŪLYMAI:

- teisiniame reglamentavime nustatyti, kokiais objektyviais kriterijais remiantis pirkimo objektai gali būti skaidomi į dalis / rūšis;
- taikyti papildomas viešųjų pirkimų kontrolės priemones, atkreipiant ypatingą dėmesį į pirkimus, kuriuose pasiūlymai buvo vertinti tik pagal vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą (įskaitant pirkimus, kai vieno tiekėjo pasiūlymas buvo vertintas atmetus kitus pasiūlymus). Pavyzdžiui, atsitiktine tvarka, vykdyti pasirinktų dokumentų kontrolę, atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą.

3.5. Neišnaudojamos CVP IS funkcionalumo galimybės, į sistemą nekeliami viešojo pirkimo metu rengti reikšmingi įstaigos vidaus dokumentai, todėl neužtikrinamas informacijos atsekamumas.

Korupcijos rizikos analizės metu prisijungus prie nagrinėjamų įstaigų CVP IS pasirinktinai buvo vertintos pirkimų procedūros, minėtoje sistemoje kaupiama informacija, jos nuoseklumas ir aiškumas, taip pat viešųjų pirkimų dokumentų argumentai, susirašinėjimai su tiekėjais, tiekėjų pretenzijų reikalavimai, jų nagrinėjimo praktika bei atmetimo motyvai. Laikomės nuomonės, kad viešojo pirkimo dokumentų talpinimas į CVP IS yra svarbi procedūra, kuri užtikrina nuoseklų rengtų dokumentų, taip pat susirašinėjimų su pirkimo dalyviais kaupimą, naudojimą ir atsekamumą. Tačiau

nustatyta, kad ASPĮ neišnaudoja viešųjų pirkimų specialios programos funkcionalumo ir tam tikrus dokumentus CVP IS kaupia tik tokiu atveju, jeigu juos įpareigoja teisės aktai.

Pavyzdžiui, nuo 2020-07-01 pagal Skelbimų teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos ir reikalavimų skelbiamai supaprastintų pirkimų informacijai aprašo 6¹ punktą, PO, prieš pateikdamos skelbimą apie pirkimą, skiltyje „Vidiniai dokumentai“ (joje pateikiama informacija nėra viešai prieinama) privalo įkelti dokumentą, kuriame būtų nurodyta kaina arba sąnaudos, kurios bus naudojamos vertinant, ar tiekėjų pasiūlyme nurodyta kaina nėra per didelė ir pirkimo vykdytoji nepriimtina. Prireikus patikslinti informaciją, įkeliamas papildomas dokumentas, todėl į CVP IS anksčiau įkelto dokumento turinys be aiškių motyvų negali būti keičiamas bei pašalinamas. Tokia informacija sistemoje pateikiama atskirai dėl kiekvienos pirkimo dalies. Šio punkto nuostatos gali būti netaikomos tik tokiu atveju, jeigu informacija apie kainą ar sąnaudas pateikiama viešai skelbiamuose viešojo pirkimo dokumentuose.

Analizuojant šias aplinkybes atkreiptas dėmesys, kad ASPĮ nesilaikė šio reikalavimo, nes CVP IS „Vidiniai dokumentai“ skiltyje kai kuriuose pirkimuose netalpino informacijos, fiksuojančios pirkimui (jo dalims) skirtą sumą, taip pat neviešino informacijos apie kainą ar sąnaudas skelbimuose dėl pirkimų vykdymo. Pavyzdžiui:

2021 m. VšĮ Kelmės ligoninė, vykdydama ultragarsinio diagnostinio aparato pirkimą Nr. 554082, teisės aktų nustatyta tvarka CVP IS „Vidiniai dokumentai“ skiltyje nefiksavo pirkimo sumos, pagal kurią buvo vertintas pasiūlymų kriterijus dėl per didelės kainos. Todėl nėra galimybės nustatyti, ar PO, vertindama pasiūlymą dėl per didelės kainos nustatymo kriterijaus, elgėsi sąžiningai, nekeitė popierine forma pildytų dokumentų, nes po vieno tiekėjo pasiūlymo atmetimo dėl per didelės kainos, laimėtoju pripažintas tiekėjas, kurio vienintelio pateiktas pasiūlymas atitiko PO pirkimo sąlygas ir vertę (nupirka už 39 990 Eur su PVM).

2020 m. VšĮ Kelmės ligoninė, vykdydama apsaugos priemonių pirkimą Nr. 522609 neskelbiamos apklausos būdu, kuris buvo išskaidytas į 7 dalis, teisės aktų nustatyta tvarka CVP IS „Vidiniai dokumentai“ skiltyje nefiksavo pirkimo dalių sumos, pagal kurią buvo vertintas pasiūlymų kriterijus dėl per didelės kainos. Todėl nėra galimybės nustatyti, ar PO, vertindama pasiūlymus dėl per didelės kainos nustatymo kriterijaus, nekeitė popierine forma pildytų dokumentų.

VšĮ Kelmės ligoninė ir VšĮ Raseinių ligoninė CVP IS skiltyje „Vidiniai dokumentai“ nors ir įkelia įrašus dėl numatomos preliminarios pirkimo kainos, tačiau minėti įrašai yra padaryti Microsoft Office Word programos formatu, nepasirašyti atsakingų asmenų. Atstovų teigimu, CVP IS audito sekoje matosi visi atlikti PO pakeitimai ir seka, todėl kokiu formatu bus įkeltas numatomos preliminarios pirkimo kainos dokumentas nėra svarbu.

Pažymėtina tai, kad CVP IS fiksuojama informacija ir dokumentai turi būti tikslūs, aiškūs, nedviprasmiški, kad iš jų turinio būtų galima nustatyti dokumento parengimo laiką, duomenų

teisingumą ir rengėją. Nors CVP IS audito sekoje ir matosi visi atlikti PO pakeitimai, tačiau, kai Microsoft Office Word programos formate padaromas tik teksto įrašas, nepasirašytas jokio atsakingo asmens, galimos dviprasmiškos situacijos, nes lieka neaišku, kokiais duomenimis buvo remtasi fiksuojant preliminarą kainą bei kas atsakingas už nurodytos informacijos teisingumą. Siekdami užtikrinti tinkamą pirkimo procedūros kontrolę ir sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę, siūlome CVP IS preliminarą pirkimo kainą fiksuoti įgaliotų asmenų pasirašytais dokumentais.

Atkreiptas dėmesys, kad viešojoje erdvėje tiekėjai nuogąstauja dėl PO nesąžiningų veiksmų dėl per didelės kainos pasiūlymo vertinimo kriterijaus, kai tiekėjo pasiūlymas atmetamas atsižvelgiant ne į prieš pirkimo pradžią rengiamuose dokumentuose aiškiai užfiksuotus duomenis (kuriuos, manoma, pirkimo vykdytojas gana paprastai vėliau gali pakeisti, perrašyti dokumentą), o į kitus, mažiau skaidrius aspektus, kai, pavyzdžiui, pirkimo metu keičia popierine forma pildytus dokumentus pagal galimai suderintą su tam tikru tiekėju kainą¹⁵.

Manytina, kad ASPI neišnaudojamas CVP IS funkcionalumas, taip pat sistemoje netalpinami VISI rengti reikšmingi įstaigos vidaus dokumentai (paraiškos, protokolai ir pan.), neužtikrina objektyvios viešųjų pirkimų kontrolės, informacijos atsekamumo dėl dokumentų keitimo pagrįstumo bei sudaro sąlygas korupcijos rizikai. Pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų tarnyba yra nurodžiusi, kad pirkimo procedūrų metu rengti vidiniai dokumentai (pvz., preliminarinė vertė, paraiška, protokolai, pirkimo užduotis) privalo būti įkelti į CVP IS „Vidiniai dokumentai“¹⁶ skiltį.

PASIŪLYMAI:

- ASPI teisiniame reglamentavime įtvirtinti nuostatas, numatančias maksimaliai naudoti CVP IS funkcionalumo galimybes bei aiškiai nustatyti, kokie įstaigos vidaus dokumentai kaupiami CVP IS „Vidiniai dokumentai“ skiltyje ir šioje sistemoje nuosekliai talpinti reikšmingą viešųjų pirkimų procedūrų informaciją (dokumentus dėl preliminarinės vertės, paraiškas, protokolus, pirkimo užduotis ir pan.).

3.6. Neregamentuota techninių specifikacijų rengimo tvarka ir didelė perkančiųjų organizacijų diskrecija šioje procedūroje sudaro galimybę perkamų objektų technines charakteristikas pritaikyti konkrečioms tiekėjams.

Viešųjų pirkimo įstatymo 37 str. 1 d. yra įtvirtintas reikalavimas perkamų objektų ypatybes apibūdinti techninėje specifikacijoje, kuri yra būtina kiekvieno viešojo pirkimo dokumentų dalis ir pirkimo laimėtojui sukelia reikšmingas pasekmes. Iš viešųjų pirkimų skaidrumo, lygiateisiškumo ir

¹⁵ Prieiga internete:

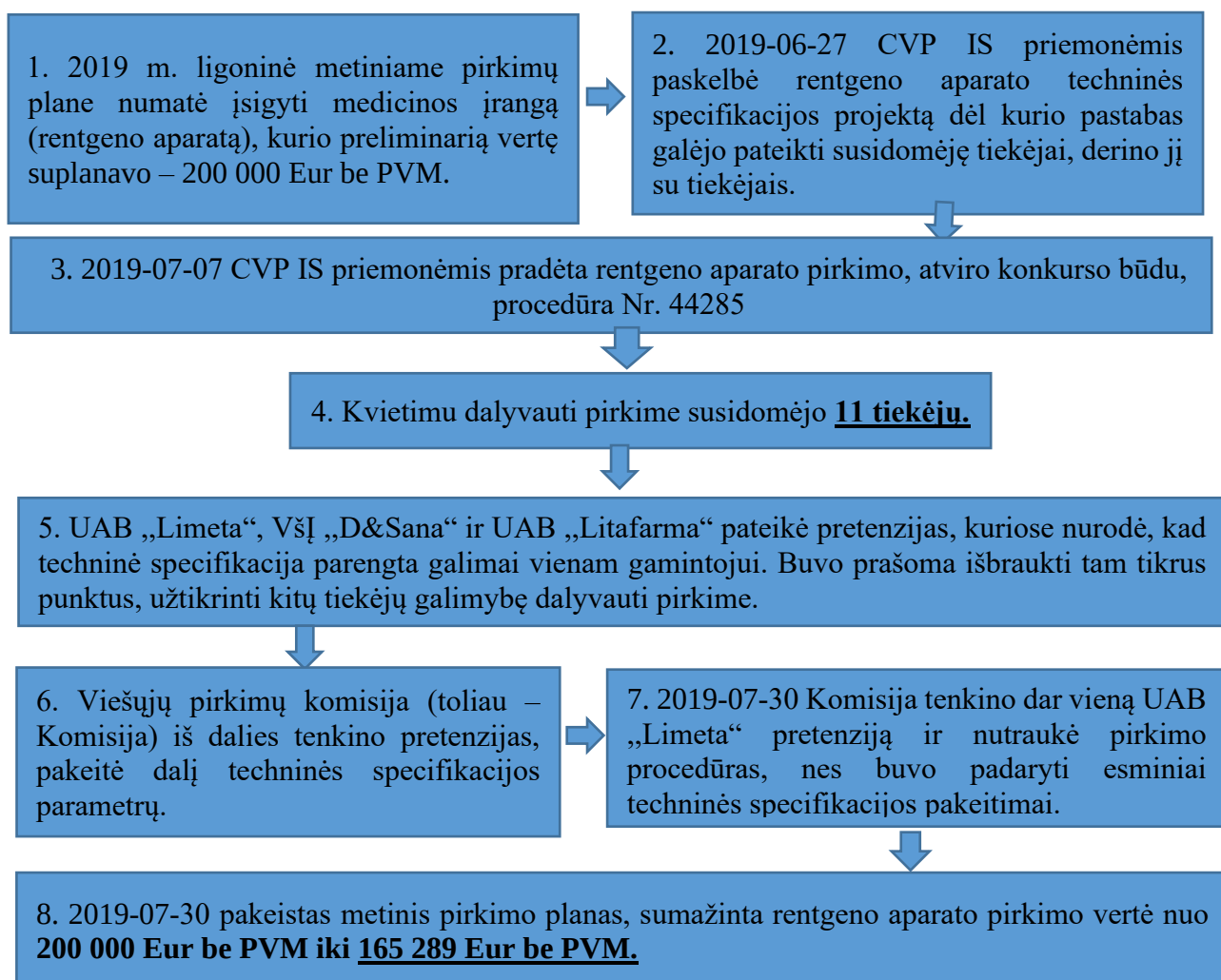
<https://vpt.lrv.lt/lt/naujienos/del-per-dideles-pirkimo-vykdytojui-nepriimtinos-kainos-nustatymo>

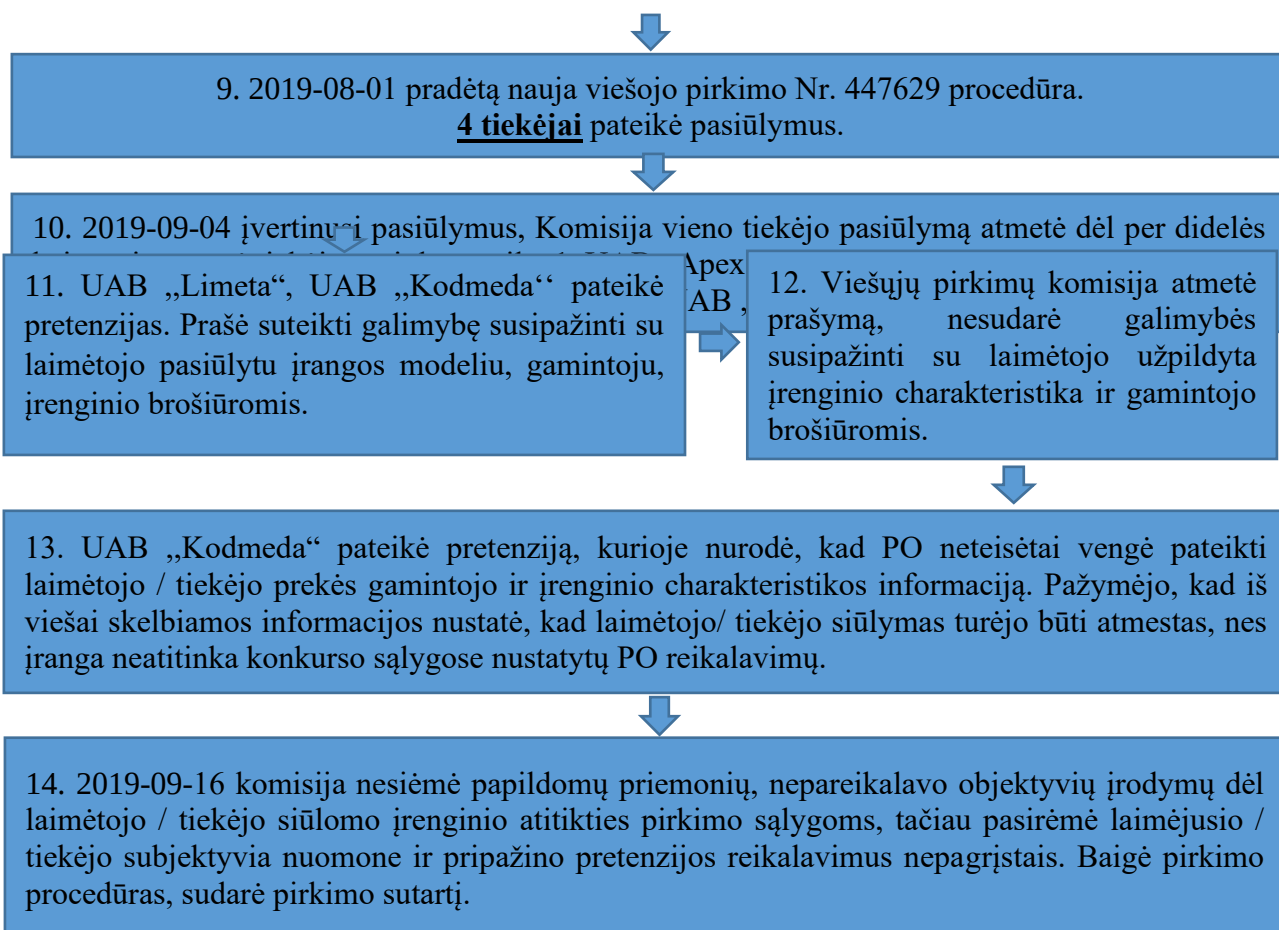
¹⁶ Prieiga internete:

<https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360014186380-Ar-perkan%C4%8Dioji-organizacija-privalo-pirkimo-dokumentuose-nurodyti-pirkimui-pirkimo-daliai-skirti%C4%85-1%C4%97%C5%A1%C5%B3-sum%C4%85->

nediskriminavimo principų kyla reikalavimas, kad techninės specifikacijos būtų parengtos taip, kad būtų tikslios, aiškos ir suprantamos potencialiems tiekėjams. Techninės specifikacijos parengimas yra viena iš atsakingiausių parengiamojo viešojo pirkimo stadijų, nes tiesiogiai turi įtaką konkurencijos padidinimui arba apribojimui bei, esant suinteresuotumui, sudaro sąlygas manipuliuoti techninėmis charakteristikomis ir specialių žinių reikalaujančiais parametrais. Šiame viešųjų pirkimų etape perkančiosioms organizacijoms suteikiamos plačios diskrecijos ribos savo nuožiūra rengti technines specifikacijas, nustatyti tam tikrus parametrus, nes būtent jos geriausiai žino pageidaujamo objektų reikalavimus.

KRA atlikimo metu nustatyta, kad ASPI medicinos įrenginių, prietaisų, specialių priemonių techninių specifikacijų rengimo tvarka nėra reglamentuota, todėl iš analizuotų dokumentų turinio ne visada galima įvertinti, kas buvo techninės specifikacijos pagrindinis rengėjas (iki pateikimo viešųjų pirkimų komisijai tvirtinimo etapo), kokia objektyvia informacija jis rėmėsi pirkimo sąlygose numatydamas reikalavimus tam tikriems medicininių įrenginių parametrams. Korupcijos rizikos analizės metu buvo išanalizuotos VšĮ Radviliškio ligoninės 2019 m. vykdytos skaitmeninės rentgeno diagnostinės sistemos pirkimų Nr. 442852 (nutrauktas) ir Nr. 447629 (po nutraukimo inicijuotas naujas pirkimas) procedūros, kurių metu nustatytos korupcijos rizikos dėl vykdytų galimai neskaidrių procesų:

Nekvestionuodami specialių žinių reikalaujančių medicininės įrangos parametrų reikšmės, atkreipėme dėmesį, kad 2019 m. skaitmeninės rentgeno diagnostinės sistemos pirkimo procedūros ir techninės specifikacijos turinys kelia pagrįstų abejonių, ar ji nebuvo pritaikyta konkrečiam tiekėjui ir konkrečiam įrenginiui, kadangi kiti tiekėjai pateikė pretenzijas praktiškai dėl tų pačių techninės specifikacijos reikalavimų, kurių didžioji dalis formaliai buvo atmetos.

VšĮ Radviliškio ligoninės atstovų nuomone, PO savo nuožiūra gali pasirinkti perkamų objektų parametrus, atsižvelgdama į įstaigos veiklą, o SAM gairės buvo skirtos visoms PO su nurodytais ne „optimaliais“, bet minimaliais parametrais norimai įrangai įsigyti. Todėl PO viešųjų pirkimų metu turėjo teisę reikalauti geresnius parametrus atitinkančios įrangos, pritaikytos būtent konkrečios PO poreikiams, rentgeno diagnostikos paslaugų kokybės gerinimo programai¹⁷.

¹⁷ VšĮ Radviliškio ligoninės atstovų teigimu, „6.1 (yra susijęs su PO techninės specifikacijos 6.1 punktu, kur nusakomas detektoriaus laikiklio aukščio reguliavimas, nes bendrąja prasme stovą arba detektorių reikia priderinti prie paciento. Detektoriaus laikiklio motorizuotas aukščio keitimas“ užtikrina, kad siūlomos įrangos stovo rentgenografijai aukščio reguliavimas yra būtinas), 8.3, 8.5, 8.6, 9.3, 9.5, 9.6 (Remiantis SAM gairėmis, abiem darbo vietoms siūloma pasirinkti laidinius ar belaidžius skaitmeninius detektorius. Rentgenografijos stovui pasirinkus laidinį, o stalui rentgenografijai pasirinkus belaidį skaitmeninį detektorių, pateiktų SAM gairių rekomenduojami parametrai netenka prasmės, ir išimti, ar pakeisti analogiškais reikalavimai pasirinktai konfigūracijai. Komplektuojamas su baterija autonominiam maitinimui. Pakeistas reikalavimu „8.11. Komplektuojamas baterijų skaičius >3“ Detektoriaus baterijų automatinis krovimas paciento stale. Rekomenduojamas parametras, siekiant neriboti konkurencijos, pakeistas analogišku ir poreikius tenkinančiu reikalavimu „8.11. Komplektuojamas baterijų skaičius > 3“. SAM gairių punktai 8.3, 9.3, 9.5, 9.6 netenka prasmės, jeigu

Korupcijos analizės metu nustatyta, kad šioje srityje egzistuoja korupcijos rizika, nes to paties lygio ASPI, paprastai remiasi subjektyvia savo darbuotojų nuomone, perka brangią medicininę įrangą analogiškoms funkcijoms, bet pirkimo sąlygose nustato skirtingus parametrus.

Analizuojant rentgeno aparato pirkimo procedūras matyti, kad dauguma pirkimuose Nr. 442852 (nutrauktas) ir Nr. 447629 dalyvavusių tiekėjų, išskyrus pirkimo laimėtoją, reiškė pretenzijas dėl techninės specifikacijos reikalavimų. Pretenzijose buvo teigiama, kad PO nustatyti įrangos parametrai neatitinka Sveikatos apsaugos ministerijos gairėse nustatytų minimalių parametrų įrangai: 6.1, 8.3, 8.5, 8.6, 9.3, 9.5, 9.6, 10.3, 12.3.2 punktuose numatytų reikalavimų¹⁸, tačiau viešųjų pirkimų komisija pasirinko PO darbuotojų nuomone, pakeitė tik dalį pretenzijose skundžiamų parametrų. Tuo tarpu tiekėjas, laimėjęs viešąjį pirkimą, kurio metu pateikė medicininės įrangos pasiūlymą, atitinkantį ne tik mažiausios kainos kriterijų, bet ir parametrus, pakankamai tiksliai atitinkančius pirkimo sąlygas.

Korupcijos rizikos analizės metu atkreiptas dėmesys, kad pirkimo sąlygose nebuvo nustatyti konkretūs reikalavimai medicininės įrangos techninės charakteristikos dokumentų formai, todėl pirkimo laimėtojas / tiekėjas pateikė ne individualizuotus dokumentus konkrečiai siūlomai įrangai, bet bendras 5 medicininių įrenginių charakteristikas, kai kuriose vietose specialiai ranka atžymėjęs PO siūlomo įrenginio parametrus. Susipažinus su pateiktų dokumentų turiniu susidaro įspūdis, kad laimėtojo / tiekėjo pasiūlymą sudaro tam tikrų lapų iškarpos, galimai suformuotos kopijuojant kitus dokumentus, nes tam tikra dalis PDF programos formos lapų yra be teksto ir tušti. Galimai dėl to susidarė situacija, kai viešojo pirkimo komisija, gavusi dalyvių pretenzijas, pagal savo pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus, objektyviai ir visapusiškai negalėjo įsitikinti, kad perkamo objekto techniniai parametrai tikrai atitiko pirkimo sąlygas, nes laimėtojo / tiekėjo pateikti įrangos parametrai buvo neaiškios formos ir turinio. Vėliau, nagrinėjant pretenzijas ir sprendžiant kilusias

stovui pasirenkamas laidinis detektorius. Prie 9.5 ir 9.6 punktų yra pažymėta, kad punktai būtini esant belaidžiam detektoriumi), Galimybė užprogramuoti rentgeno diagnostinio tyrimo protokolus. Rekomenduojamas parametras užtikrinamas kituose punktuose „1.9 Galimybė vartotojui įrašyti savo programas“ ir „1.1 Generatoriaus valdymas integruotas rentgeno technologo darbo vietos programinėje įrangoje“. 12.3.2 Serviso dokumentacija lietuvių arba anglų kalba. Perkančioji organizacija, remiantis galiojančiais teisės aktais, negali pati atlikti rentgeno įrangos techninio aptarnavimo, todėl šis papunktis neturi praktinės prasmės ir netaikytinas esamai situacijai) punktuose numatytų reikalavimų². Pirkimo dalyvio 2019-08-08 pretenzijoje Nr. 4-196 pateiktas svarbus argumentas, kad PO, vykdydama viešąjį pirkimą, techninėje specifikacijoje nenustatė daugybės Sveikatos apsaugos ministerijos gairėmis nustatytų minimalių parametrų, kurie užtikrintų galimybę pirkime dalyvauti kitiems tiekėjams, tačiau įrašė neaiškius ir abejotinus parametrus, kurių tikslingumas neparemtas jokiais specialiomis išvadomis ar specialiais įstaigos veiklos ypatumais, išskiriančiais įstaigą iš kitų ASPI. Kai kurie PO techninės specifikacijos punktai yra svarbus atsižvelgus į naujos sistemos pritaikymą esamoms patalpoms bei personalo darbo ergonomikai ir palengvinimui, ypač atliekant tyrimus ant rentgeno stalo, pacientui gulintiam ant lovos ar mobilaus vežimėlio ir sėdinčiam neįgaliojo vežimėlyje, pvz. didesnį pasukimo kampą leidžia lengviau, greičiau ir tiksliau pozicionuoti pacientus bei atlikti tyrimus. Reikalaujamo parametro apibrėžime, reikalaujamas parametras taikomas vaizdo apdorojimo procesui, kuriame dalyvauja tiek programinė, tiek techninė įranga, kurių funkcionavimas viena be kitos ar be tarpusavio suderinamumo negalimas. Kadangi detektoriams taikomas reikalavimas pilkumo skalei ne mažesnis nei 16 bitų, tai ir techninė ir programinė įranga turi gebėti apdoroti informaciją tokiu pačiu lygiu, nes kitaip nukenčia vaizdo informatyvumas.“

¹⁸ VŠĮ Radviliškio ligoninės 2019-08-21 raštas Nr. S-(12.27), kuriuo atsakyta į UAB „Limeta“ 2019-08-08 pretenzijos Nr. 4-196 3 pretenzijos argumentą.

abejones dėl rentgeno aparato viešinamų parametrų atitikties PO nustatytoms pirkimo sąlygoms, viešųjų pirkimų komisija nors ir svarstė pretenzijos reikalavimus ir laimėtojo / tiekėjo pateiktus argumentus, tačiau protokole nesulygino viešoje erdvėje surasto analogiško įrenginio parametrų¹⁹, neišreikalavo pagrįsto laimėtojo / tiekėjo paaiškinimo ir argumentuoto gamintojo atsakymo, taip pat nepasitelkė nepriklausomų ekspertų / specialistų, tačiau rėmėsi tik laimėtojo / tiekėjo elektroniniame laiške išsakytu subjektyvia nuomone bei jo pirminiame pirkimo etape pateiktais dokumentais.

Taip pat PO viešųjų pirkimų komisija, nagrinėdama pretenzijos reikalavimus, kitam pirkime dalyvavusiam dalyviui vengė teikti laimėtojo / tiekėjo pateiktus rentgeno aparato techninės specifikacijos dokumentus, kaip neva konfidencialią informaciją²⁰, nors pagal VPĮ 20 str. nuostatas PO ikiteisminio ginčo metu turi plačius įgaliojimus pati įvertinti, kokia pirkimo dalyvio pateikto pasiūlymo informacija neatitinka konfidencialios informacijos statuso, juo labiau, kad pirkimo dokumentuose tiekėjai buvo įpareigoti aiškiai nurodyti, kuri informacija pagrįstai yra konfidenciali. Laimėtojas, sužinojęs apie gautus kito pirkimo dalyvio pretenzijos argumentus ir keliamas abejones, nepateikė jokių papildomų objektyvių duomenų pretenzijos autoriams ir PO, kad jų teikiamas įrenginys yra naujesnis, atitinka pirkimo techninę specifikaciją, o viešoje erdvėje skelbiama informacija yra neteisinga.

Svarbu ir tai, kad VšĮ Radviliškio ligoninė ir 2020 m. iš to paties tiekėjo UAB „Apex Medicus“ pirkė rentgeno diagnostinę sistemą, kurios pirkimo metu buvo gauta pretenzija dėl techninės specifikacijos parametrų argumentuojant, kad jie galimai pritaikyti konkrečiai prekei.

ASPI suteiktos plačios diskrecijos ribos, be aiškių argumentų savo nuožiūra pasirinkti tam tikrus reikšmingos medicininės įrangos parametrus, pagal juos vertinti tiekėjų pateiktus pasiūlymus yra vertintini kaip korupcijos rizikos veiksniai. Todėl viename iš rizikingiausių viešųjų pirkimų etape yra palankios sąlygos neskaidriems pirkimams, kurių metu gali būti iš anksto suderinta techninė specifikacija su tam tikru tiekėju.

PASIŪLYMAI:

- Sveikatos apsaugos ministerijai įvertinti VšĮ Radviliškio ligoninės vykdytas skaitmeninių rentgeno diagnostinių sistemų, taip pat kitas reikšmingas medicininės įrangos viešųjų pirkimų procedūras ir ASPI techninių specifikacijų rengimo srityje nustatyti korupcijos riziką mažinančias priemones;

¹⁹ Prieiga internete:

https://connectamericas.com/sites/default/files/company_files/DRGEM_GXR-SD_Series_Catalogue_R0.pdf

²⁰ 2019-09-06 CVP IS pranešimu Nr. 7553344 PO informavo UAB „Kodmeda“, kad kreipėsi į UAB „Apex Medicus“ dėl nekonfidencialios informacijos pateikimo, o gavusi atsakymą, pateikė UAB „Kodmeda“ susipažinimui UAB „Apex Medicus“ pasiūlymą (užpildytą pasiūlymo formą), bet nenurodžiusi jokių motyvų, atsisakė supažindinti su UAB „Apex Medicus“ užpildyta technine specifikacija ir gamintojo brošiūromis.

- ASPĮ vidaus teisės aktuose įtvirtinti techninės specifikacijos rengimo kontrolės mechanizmą, taip pat dokumentuose aiškiai argumentuoti techninių specifikacijų parametrų bei jų intervalų pasirinkimą ir fiksuoti pagrindinį rengėją.

3.7. Tiekėjų siūlomų įrenginių techniniai parametrai ar jų intervalai identišškai sutampa su ASPĮ pirkimo sąlygose ir techninėje specifikacijoje numatytais reikalavimais.

ASPĮ vykdo viešuosius pirkimus CVP IS priemonėmis ir informaciją apie pirkimą skelbia viešai. Nustatyti atvejai, kai viešųjų pirkimų laimėtojais buvo pripažinti pirkime dalyvaujantys vieninteliai tiekėjai, kurių pasiūlymuose nurodytos objektų techninės charakteristikos, specialūs parametrai ar jų intervalai išskirtinai atitiko PO konkurso reikalavimus. Pavyzdžiui:

3.7.1. 2020 m. VšĮ Regioninėje Telšių ligoninėje medicininės įrangos (marceliatoriaus) pirkimo metu įsigyta įranga už – 18 415, 35 Eur su PVM. Konkurse laimėtoju pripažinta UAB „Salmeda“, kuri vienintelė pateikė pasiūlymą, nors pirkimo sąlygas peržiūrėjo iš viso trys tiekėjai. Nagrinėjamu laikotarpiu UAB „Salmeda“ VšĮ Regioninėje Telšių ligoninėje yra laimėjusi 4 įstaigos viešuosius pirkimus, kurių bendra vertė apie 75 000 Eur su PVM²¹, o 2021 m. su įmone sudaryta neatlygintina endoskopų plovimo, dezinfekavimo mašinos nuomos sutartis.

Įvertinus su tiekėju sudarytą viešojo pirkimo sutartį atkreiptas dėmesys, kad kai kurie prekės techniniai parametrai yra analogiški PO nustatytiems techninės specifikacijos reikalavimas. Pavyzdžiui, iš 39 techninėje specifikacijoje nurodytų parametrų beveik 30 išskirtinai atitinka PO nurodytus parametrus, t. y.:

- *reikalaujamos įrangos mikro motoro apsisukimų diapazono parametras* – ne mažiau 4000-40000 aps/min., *tiekėjo pasiūlyme pateiktas identiškas parametras* – 4000-40000 aps/min.;
- *reikalaujamas morceliatoriaus peilių apsisukimo diapazono parametras* – ne mažiau 100-1000 aps/min., *tiekėjo pasiūlyme pateiktas parametras* – 100-1000 aps/min.;
- *reikalaujama, kad griebiančių žnyplių dantukai* – 1x1, *diametras* – 10 mm ± 1 mm, *darbinis ilgis* -33±0,5 cm, *tiekėjo pasiūlyme pateikti parametrai: dantukų* - 1x1, *diametras* – 10 mm, *darbinis ilgis* -33 cm;
- *reikalaujamas trokaro diametro parametras* – 15 mm ± 1 mm, *tiekėjo pasiūlyme pateiktas parametras* – 15 mm;

²¹ Prieiga internete:

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=180390741&filter_purchaseCode=&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=salmeda&filter_supplier_jarcode=&filter_agreement_type=

- *reikalaujama, kad peilis būtų 15 mm $\pm$ 1 mm ir turėtų apsauginę funkciją, apsaugančią gilesnius audinius, tiekėjo pasiūlyme pateiktas parametras – 15 mm, peilis turi turėti apsauginę funkciją, apsaugančią gilesnius audinius;*

- *reikalauja, kad būtų trokaro su audinio pozicionavimu, tiekėjo pasiūlyme pateikta – su audinio pozicionavimu;*

- *reikalaujamas medceleratoriaus peilių kiekis – 2 vnt., tiekėjo pasiūlyme pateiktas kiekis 2 vnt.;*

- *reikalaujamas purškiamo tepalo tūris – ne mažiau 500 ml, tiekėjo pasiūlyme pateiktas parametras – 500 ml, ir t. t.*

Ligoninės atstovų teigimu, Lietuvoje rinka yra nedidelė, todėl įprastai, teisę prekiauti atitinkamo gamintojo gaminiais turi tik vienas Lietuvos tiekėjas. Šiuo atveju, buvo perkamas medicininis prietaisas, kurį, realiai pasiūlyti galėjo tik tas tiekėjas, kuris įgaliotas prekiauti Canon gaminiais. Taip pat teigia, kad ne paslaptis, kai didžioji dalis techninių specifikacijų kuriamos remiantis jau esamomis techninėmis specifikacijomis, kurių pagrindu buvo pasirašytos ir viešinamos sutartys cvpp.lt puslapyje. Todėl mano, kad sutampantys pasiūlytos prekės techniniai parametrai savaime negali būti laikomi neteisėtais / korupciniais.

Sutiktina, kad dėl medicininių įrenginių specifikos, kai perkamą objektą siūlo rinkoje esantis tik vienas įgaliotas atstovas, nėra galimybės išvengti situacijų, kai pirkime dalyvauja tik vienas tiekėjas. Tačiau pirkimai, kuriuose pasiūlymus pateikia tik vienas tiekėjas, nurodydamas parametrus, kurių dauguma išskirtinai atitinka PO nustatytus parametrus, kelia prielaidas korupcijai ir susitarimams, kurių turėtų būti siekiama išvengti naudojant papildomas priemones. Todėl rekomenduotina dokumentuose pagrįsti parametru pasirinkimo aplinkybes bei tiekėjo kaip vienintelio oficialaus atstovo Lietuvoje statusą.

3.7.2. 2021 m. VšĮ Kelmės ligoninėje ultragarsinės diagnostikos aparato viešojo pirkimo metu įsigyta įranga už 39 990 Eur su PVM. Laimėtoju pripažinta UAB „Graina“, kuri vienintelė pateikė pasiūlymą, nors pirkimo sąlygas peržiūrėjo ir pirkimu susidomėjo šeši tiekėjai. Įvertinus su tiekėju sudarytą sutartį atkreiptas dėmesys, kad kai kurie prekės techniniai parametrai yra identiški PO nustatytiems techninės specifikacijos reikalavimams. Pvz., techninėje specifikacijoje iš 60 nurodytų parametru apie 50 iš jų išskirtinai atitinka PO nurodytus parametrus, t. y.:

- *reikalaujamas atskiras sistemos funkcijų valdymo monitorius – 1) lietimui jautrus, veikiantis liečiant ir su medicinine pirštine; 2) ≥ 13 colių įstrižainės su reguliuojamo pasvirimo kampo funkcija nesiauresniame kaip 30 ° diapazone; 3) skiriamoji geba $\geq 1920 \times 1080$; 4) palaikantis ekrano lietimo gestų funkcijas; 5) galimybė vartotojui norimas funkcijas priskirti įvairiems gestams; 6) galimybė atvaizduoti skenuojamą vaizdą sistemos funkcijų valdymo monitoriuje ir atlikti matavimus liečiant ekraną, tiekėjo pasiūlyme pateikti parametrai – 1) lietimui jautrus, veikiantis liečiant ir su*

medicinine pirštine; 2) $\geq 13,3$ colių įstrižainės su reguliuojamo pasvirimo kampo funkcija nesiauresniame kaip 30° diapazone; 3) skiriama geba $\geq 1920 \times 1080$; 4) palaikantis ekrano lietimui gestų funkcijas; 5) galimybė vartotojui norimas funkcijas priskirti įvairiems gestams; 6) galimybė atvaizduoti skenuojamą vaizdą sistemos funkcijų valdymo monitoriuje ir atlikti matavimus liečiant ekraną;

- *reikalaujamas konvekcinis daviklis* 1) dažnio diapazonas ne blogiau kaip (1,5-5,5) MHz; 2) vaizduojamas kampas ne mažiau kaip $60^\circ \pm 5^\circ$; 3) elementų kiekis >192 , *tiesiogiai pateikti parametrai* – 1) konvekcinis daviklis SC6-1E; 2) dažnio diapazonas 1.2-5.7 MHz; 3) vaizduojamas kampas 60° ; 3) elementų kiekis 192;

- *reikalaujamas endokavitalinis daviklis* – 1) dažnio diapazonas ne blogiau kaip (3,0-12,0) MHz; 2) vaizduojamas kampas ne mažiau kaip 210° ; 3) elementų kiekis >192 , *tiesiogiai pateikti parametrai* – 1) endokavitalinis daviklis VU-3HE; 2) dažnio diapazonas 2,6-12 MHz; 3) vaizduojamas kampas 210° ; 4) elementų kiekis 192, ir t.t.

Ligoninės atstovų teigimu, buvo pasinaudota viešai skelbiama jau atliktų ultragarsinių aparatų pirkimų informacija, t. y. remtasi jau atliktu VšĮ Kauno miesto poliklinikos ultragarsinio aparato pirkimu Nr. 501273. Antikorupciniu požiūriu viešojo pirkimo dokumentuose turėtų būti argumentuotai įvertintos rizikos dėl vieno tiekėjo dalyvavimo pirkime. Juo labiau, kad CVP IS duomenimis kvietimą dalyvauti pirkime peržiūrėjo šeši tiekėjai²², kai kurie iš jų teikė pretenzijas ir prašė suteikti teisę dalyvauti pirkime ir įvertinti galimybę pakeisti techninių specifikacijų parametrus.

Iš analizuotų dokumentų ir viešųjų pirkimų komisijų protokolų neaišku, kam ASPĮ teikiama pirmenybė rengiant viešojo pirkimo technines specifikacijas, t. y. ar yra atsižvelgiama į medicinos įrangos individualią charakteristikos svarbą, ar pirmenybė teikiama įrangos veikimo rezultatams, ar apskritai pirmenybė teikiama proporcingumo principui, kuris galimai turėtų būti paremtas tam tikro lygio vienodų ASPĮ funkcijų vykdymui. Atkreiptas dėmesys, kad PO pirkimo dokumentuose nėra aiškiai argumentuojami sprendimai, kuo remiantis PO pasirenka tam tikrus medicinines įrangos ar kitų perkamų objektų parametrus, kuo jie ypatingi, pranašesni ir kuo remiantis nustatyta, kad įstaigai atliekant paslaugas šie parametrai yra būtini. Todėl kyla klausimas, ar realiai užtikrinamas lygiateisiškumo principas ir mažiausios kainos vertinimo kriterijus, jeigu viešųjų pirkimų dokumentuose nustatomi aiškiais kriterijais nepagrįsti, dažnai tik vieno tiekėjo parduodamo objekto savybes atitinkantys parametrai ar jų intervalai, kurie dėl vykdomų procedūrų trūkumų yra paveikūs žmogiškajam veiksmui ir kelia korupcijos riziką.

²² Prieiga internete:

http://www.cvp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=162730167&filter_purchaseCode=&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=147736647&filter_agreement_type=

Taip pat, regioninėse ligoninėse galimai yra riboti žmogiškieji ištekliai, tie patys asmenys dalyvauja ne viename viešųjų pirkimų etape. Pavyzdžiui, VŠĮ Raseinių ligoninės viešųjų pirkimų specialistė, tiesiogiai atsakinga už viešųjų pirkimų organizavimą, taip pat yra paskirta ir viešųjų pirkimų komisijos pirmininke.

Atsižvelgiant į tai, daroma išvada, kad ASPĮ techninių specifikacijų rengimo praktika antikorupciniu požiūriu yra ydinga, nes pirkimo dokumentuose nėra pagrįstų argumentų, kodėl ASPĮ buvo reikalingi būtent pirkimo sąlygose nustatyti parametrai ir jų intervalai.

PASIŪLYMAI:

- ASPĮ rengiant technines specifikacijas remtis specialistų išvadomis ir viešųjų pirkimų dokumentuose aiškiai argumentuoti techninių specifikacijų parametrų ir jų intervalų pasirinkimą, arba užtikrinti alternatyvias priemones, skirtas nustatytoms antikorupciniu požiūriu ydingoms situacijoms valdyti. Taip pat techninių specifikacijų rengimo etape objektyviai įvertinti rinką, siekti užtikrinti galimybę pirkime dalyvauti kuo daugiau teikėjų ir vykdyti viešųjų pirkimų procedūrų prevencinę kontrolę.

4. KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI PARAMOS TEIKIMO, GAVIMO IR NAUDOJIMO SRITYSE

Parama – tai paramos teikėjų savanoriškas ir neatlygintinas paramos dalyko teikimas ASPĮ įstatuose numatytiems tikslams, uždaviniams ir funkcijoms įgyvendinti. Paramos teikimą ir gavimą, naudojimą, apskaitą ir kontrolę reglamentuoja Labdaros ir paramos įstatymas²³.

Lietuvos korupcijos žemėlapis 2020²⁴, taip pat „Transparency International“ Lietuvos skyriaus tyrimai teigia, kad ASPĮ paramos teikimo, gavimo ir naudojimo apskaitos ir viešinimo sistema nėra skaidri ir turėtų būti tobulinama, nes joje įžvelgiamos tendencijos dėl korupcijos rizikos, kai parama teikiama siekiant užsitikrinti palankius sprendimus viešųjų pirkimų vykdymo srityje²⁵. Pagal Labdaros ir paramos įstatymo nuostatas parama gali būti teikiama paramos gavėjams įstatyme nurodytiems visuomenei naudingiems tikslams įgyvendinti. Teisės aktuose griežtai yra reglamentuoti galimi paramos gavėjo įsipareigojimai paramos teikėjui, paramos gavėjų gautos paramos naudojimas, taip pat nustatyta pareiga viešinti informaciją apie gautą paramą, jos naudojimą, teikėjus. Pastebimos tendencijos, kad nors Valstybinei mokesčių inspekcijai ir teikiamos paramos lėšų ataskaitos, tačiau praktiniuose procesuose pasigendama priežiūros ir poveikio priemonių tais atvejais, kai parama naudojama ne pagal paskirtį arba nepakankamai aiškiais tikslais.

²³ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C0FF21832A85/asr>

²⁴ Prieiga per internetą: http://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/2016_Korupcijos_zemelapis_ataskaita.ppt

²⁵ Prieiga per internetą: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvas-korupcijos-zemelapis/7437>
<https://www.transparency.lt/siulome-apie-aspi-gauta-parama-skelbti-atviru-duomenu-formatu/>

Išanalizavus ASPĮ paramos teikimo, gavimo ir naudojimo teisinį reglamentavimą bei taikomą praktiką nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

4.1. Nepakankamas ASPĮ paramos teikimo, gavimo ir naudojimo teisinis reglamentavimas lemia skirtingą taikymo praktiką.

4.1.1. Dėl VšĮ Regioninės Telšių ligoninės paramos teikimo, gavimo ir naudojimo.

VšĮ Regioninėje Telšių ligoninėje vidaus teisės aktais nereglementuota paramos teikimo, gavimo ir naudojimo tvarka. Pasak įstaigos atstovų, parama naudojama pirmiausia atsižvelgiant į paramos teikimo sutartyje, mokėjimo pavedime nurodytą teikiamos paramos paskirtį, kurią nurodo paramos teikėjas. Jei nėra nurodyta paskirtis, parama naudojama atsižvelgiant į prašyme skirti paramą numatytą paskirtį. Kitais atvejais sprendimą dėl paramos lėšų naudojimo priima įstaigos vadovas. Paramos būdu gauti medikamentai ir kitos medicinos priemonės naudojamos pacientų gydymui. Maisto produktai, gauti iš Maisto banko, naudojami maisto gamyboje stacionare gulinčių ligonių maitinimui, gauti paskutinės dienos galiojimo maisto produktai skiriami hemodializės skyriuje dializuojamų pacientų maitinimui²⁶.

Nustatyta, kad 2019 m. įstaiga gavo 20 890 Eur paramą, kuri naudota: hemodializės skyriaus pacientų papildomam maitinimui, baldų įsigijimui, gydytojos gastroenterologės kvalifikacijos kėlimo kelionės išlaidų daliniam padengimui (lėktuvo bilietai), darbuotojų darbo avalynės įsigijimui ir pan.

2020 m. įstaiga gavo 116 478 Eur paramą (34 412 Eur piniginių lėšų, 77 796 Eur vertės turto parama, 4 270 Eur turto panaudos vertės), kuri naudota: medikų šventės išlaidoms, panaudos būdu gauto ir laboratorijoje naudojamo medicinos prietaiso amortizacijos sąnaudoms padengti, nešiojamų kompiuterių, medicininių, apsaugos ir dezinfekcinių priemonių įsigijimui ir pan.

2021 m. (iki III metų ketvirčio) įstaiga gavo 20 322 Eur paramą, kuri naudota: medikų švenčių išlaidoms padengti, darbuotojų darbo avalynės įsigijimui ir pan.

Paramos būdu gauti medikamentai naudoti ligonių gydymui.

Ligoninės atstovų teigimu, paramos teikėjas sprendžia, ar bus sudaroma sutartis su paramos gavėju, ar parama bus teikiama tik pagal mokėjimo pavedimą. Vertinant šią nuostatą manytina, kad tokia situacija, kai ne ligoninė, bet paramos teikėjas gali spręsti dėl paramos dokumentų rengimo yra ydinga, suteikia plačias diskrecijos ribas paramos teikėjui pasirinkti sau tinkamesnį paramos įforminimo būdą, kuris gali būti traktuojama dviprasmiškai ir nevienodai. Pavyzdžiui, kyla pagrįsta rizika, ar paramos teikėjo pasirinkimas nesudaryti paramos teikimo sutartį su ASPĮ nėra susijęs su vengimu viešinti paramos teikimo informaciją, taip pat teikti tam tikras paramos skyrimo ataskaitas ir pan. Atstovų teigimu paramos teikėjas teikia paramą vaistais, nes neva baigiasi vaistų vartojimo tinkamas laikas, tačiau realiai dokumentuose nėra fiksuojama jokia tiksli informacija dėl vaistų vertės

²⁶ VšĮ Regioninės Telšių ligoninės 2021-10-20 raštas Nr. V3-922(1.12).

ir tinkamumo laikotarpio. Be to, ligoninė yra viešoji įstaiga ir turi laikytis teisės aktų reikalavimų, kaip ir paramos teikėjai, norintys teikti paramą viešosioms įstaigoms, turi elgtis atitinkamai ir paisyti esamo paramos teikimo reglamentavimo.

Vertinant VšĮ Regioninės Telšių ligoninės praktiką matyti, kad sprendimus dėl paramos lėšų naudojimo priima įstaigos vadovas, o paramos būdu gautus medikamentus skirsto atsakingi darbuotojai, perduodami juos skyriams. Tačiau situacija, kai teisiniame reglamentavime nėra nustatytų aiškių paramos lėšų skirstymo kriterijų, antikorupeiniu požiūriu yra ydinga, nes neaišku kuo remiantis 2020 m. įstaigos paramos lėšas naudojo panaudos būdu gauto ir laboratorijoje naudojamo medicinos prietaiso amortizacijos sąnaudoms padengti ar kitiems tikslams. Vienasmeniškai vadovo sprendimai dėl paramos lėšų naudojimo yra paremti subjektyvia vadovo nuomone, kuria gali būti siekiama tam tikrų asmenų palankumo, turinčio reikšmės korupcijos rizikos veiksnių atsiradimui. Pavyzdžiui, nustatytas atvejis, kai nagrinėjamu laikotarpiu neaišku kuo remiantis, VšĮ Regioninėje Telšių ligoninei UAB KRKA LIETUVA skyrė 500 Eur paramą, kuri buvo panaudota iš dalies finansuoti vienos gydytojos užsienio komandiruotės išlaidoms²⁷. Šis atvejis išsiskiria tuo, kad informacija apie paramos naudojimą neviešinta, o nagrinėjamu laikotarpiu iš paramai gautų lėšų ligoninė iš dalies finansavo tik vienos gydytojos užsienio komandiruotės išlaidas. Todėl lieka neaiškūs šio sprendimo motyvai, atrinkimo kriterijai, tokio finansavimo pagrįstumas ir viešumas. Tokio pobūdžio vadovo sprendimai neužtikrina skaidrumo principo ir kelia prielaidas korupcijai dėl paramą teikusio juridinio asmens arba įstaigos vadovo, ar konkrečios gydytojos palankumo, susijusio su pastarosios komandiruotės išlaidų finansavimu.

4.1.2. Dėl VšĮ Radviliškio ligoninės paramos teikimo, gavimo ir naudojimo tvarkos.

VšĮ Radviliškio ligoninės paramos gavimo, skirstymo ir apskaitos tvarkoje, patvirtintoje VšĮ Radviliškio ligoninės direktoriaus 2018-12-03 įsakymu Nr. V-168, numatyta, kad gauta parama (piniginėmis lėšomis) naudojama įstatuose nustatytiems uždaviniams ir funkcijoms įgyvendinti²⁸. Sprendimus dėl paramos skirstymo priima komisija, kuri įstaigos vadovui teikia tvirtinti paramos paskirstymo aktus. Parama gali būti priimama ir be sutarčių, jeigu nenustatomos papildomos paramos teikėjo sąlygos ir paramos gavėjas neprisiima jokių įsipareigojimų. Įstaigos vadovas atsako už gautos paramos paskirstymo viešumą, skaidrumą, tikslingumą ir apskaitą.

²⁷ VšĮ Regioninės Telšių ligoninei 2019-06-26 UAB KRKA LIETUVA skyrė 500 Eur paramą.

²⁸ VšĮ Radviliškio ligoninės paramos gavimo, skirstymo ir apskaitos tvarkos, patvirtintos VšĮ Radviliškio ligoninės 2018-12-03 įsakymu Nr. V-168, 23 punktas, kuriame numatyta, kad gauta parama (piniginėmis lėšomis) naudojama: įstaigos veiklos proceso modernizavimui; įstaigos materialinės bazės vystymui ir sąlygų gerinimui (ilgalaikio ir trumpalaikio turto, reikalingo kokybiškam paslaugų teikimo procesui užtikrinti, įsigijimui); reprezentacinėms išlaidoms; periodikos užsakymui; įstaigos darbuotojų komandiruočių išlaidoms apmokėti; įstaigos organizuojamiems renginiams, pažintinėms išvykoms ir kitai veiklai, skirtai darbuotojų motyvavimui, vidinės kultūros stiprinimui; įstaigos išlaidoms apmokėti ir kitiems įstaigos poreikiams tenkinti.

Nustatyta, kad 2019 m. įstaiga gavo 5 770,30 Eur paramą, kuri naudota: įstaigos renginiams, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui, ligonių gydymui.

2020 m. įstaiga gavo 21 467,88 Eur paramą, kuri naudota: reprezentacinėms išlaidoms, ligonių gydymui, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui, įstaigos materialinės bazės gerinimui, darbuotojų ir pacientų apsaugos priemonėms nuo Covid-19.

2021 m. (iki III metų ketvirčio) buvo gauta 6 016,42 Eur parama, kuri panaudota įstaigos materialinės bazės vystymui ir sąlygų gerinimui bei ligonių gydymui.

Ligoninės atstovų teigimu, kai kurių 2020 m. paramos paskirstymo aktų nėra, nes karantino laikotarpiu dėl sudėtingų darbo sąlygų parama tiesiogiai buvo atiduodama iš sandėlio į skyrius pagal išlaidų važtaraščius. Analizuojant procedūras nustatyta, kad nors įstaigoje ir yra patvirtinta paramos lėšų skirstymo komisija, tačiau tam tikrais atvejais sprendimus dėl paramos lėšų naudojimo priėmė ne komisija, bet įstaigos vadovas. Pažymėtina tai, kad ekstremalios situacijos metu taikyta neigiama praktika, sudariusi sąlygas korupcijos pasireiškimo tikimybei, nes nebuvo rengti paramos skirstymo dokumentai, išskyrus išlaidų važtaraščius, nors susiklosčiusios sudėtingos situacijos metu procedūros ir dokumentai turėjo būti rengiami teisės aktuose nustatyta tvarka. Antikorupciniu požiūriu neigiamai vertintinos situacijos, kai paramos lėšų naudojimo įsakymai buvo parengti ir vadovo pasirašyti po lėšų naudojimo. Pavyzdžiui: 2021-09-06 įsakymu Nr. V-136 pagrįstos prieš 3 mėnesius panaudotos 302,50 Eur paramos lėšos, kuriomis padengtos 2019 m. birželio mėn. įstaigos organizuoto šventinio renginio išlaidos. 2021-04-10 įsakymu Nr. V-44 pagrįstos prieš 1 mėnesį panaudotos 89 Eur paramos lėšos, kurios naudotos 2019 m. kovo mėn. įstaigos vardo garsinimui. Todėl praktika, kai paramos lėšų naudojimo įsakymai rengiami po lėšų panaudojimo, yra ydinga, nes lėšų panaudojimas be teisinio pagrindo iki sprendimo priėmimo kelia korupcijos riziką dėl nepagrįstai naudojamų paramos lėšų.

Be to, vertinant VšĮ Radviliškio ligoninės pateiktus dokumentus atkreiptas dėmesys, kad paramos skirstymo komisija dažniausiai tvirtino paramos būdu gautų labai mažos vertės medikamentų paskirstymo formalius klausimus, pavyzdžiui, 2019 m. komisija 9 kartus Priėmimo skyriui perdavė iš UAB „Limedika“ gautus „Fabrazyme 35 mg Genzyme“ 15 vnt. amp. medikamentus, kurių 1 vnt. vertė 0,01 Eur, kai tuo tarpu, sprendimą, skirti 4 256,33 Eur (pagal pateiktus įsakymus) paramos lėšas ligoninės organizuotam šventiniam renginiui, reprezentacinėms išlaidoms priėmė ne komisija, bet vienasmeniškai įstaigos vadovas.

Nustatyta, kad 2019 m. iš gautų 5 770 Eur paramos lėšų ligoninės švenčių išlaidoms padengti buvo skirta 4 256,33 Eur (pagal pateiktus įsakymus), t. y. daugiau nei 70 proc. gautos paramos lėšų skirta ne ligoninės tiesioginių uždavinių ir funkcijų vykdymui, bet šventinių renginių organizavimo lėšų padengimui. Iš viso nagrinėjamu laikotarpiu ligoninės organizuotiems šventiniams renginiams buvo panaudota 30 proc. (9 612,51 Eur pagal pateiktus įsakymus) gautos paramos lėšų, kai tuo tarpu VšĮ Raseinių ir VšĮ Kelmės ligoninės paramos lėšų šiai veiklai neskyrė.

4.1.3. Dėl VŠĮ Raseinių ligoninės paramos teikimo, gavimo ir naudojimo tvarkos.

VŠĮ Raseinių ligoninės paramos gavimo, naudojimo, apskaitos ir viešinimo tvarkoje, patvirtintoje VŠĮ Raseinių ligoninės direktoriaus 2021-07-01 įsakymu Nr. A-112, numatyta, kad paramos gavimas gali būti iniciuojamas ligoninės arba pačių paramos teikėjų iniciatyva. Gautos paramos įvertinimą (jei reikia) vykdo direktoriaus įsakymu paskirta paramos priėmimo komisija. Parama gali būti naudojama: patirtoms asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo išlaidoms, neapmokamoms PSDF biudžeto lėšomis, kompensuoti; darbuotojų darbo sąlygoms, kvalifikacijos kėlimui; infrastruktūrai bei ligoninės patalpų įrengimui, remontui, priežiūrai, taip pat tiksliniam pacientų ar jų grupės gydymui, kai parama gaunama vaistais ir/ar medicinos priemonėmis.

Antikorupecinio požiūriu neigiamai vertintina įstaigos teisiniame reglamentavime įtvirtinta nuostata, kad įstaigos vadovo sudaryta komisija atlieka ne paramos skirstymą, bet tik gautos paramos įvertinimą, nes tokiu atveju vadovui visais atvejais suteikiama teisė vienasmeniškai priimti sprendimus. Taip pat korupcijos rizikos veiksnių atsiradimui gali turėti įtakos tai, kad pati įstaiga gali kreiptis į paramos teikėją, kuris dalyvauja viešųjų pirkimų procedūrose, arba yra laimėjęs viešuosius pirkimus ir dėl palankių sprendimų priėmimo visada yra suinteresuotas reaguoti į ligoninės prašymą ir skirti prašomą paramą.

Nagrinėjamu laikotarpiu įstaiga savo iniciatyva du kartus kreipėsi į UAB „Berlin chemie menarini baltic“ dėl vaistų paramos gavimo (2021-04-06 ir 2021-08-12 prašymai).²⁹ Taip pat nagrinėjamu laikotarpiu UAB „Berlin chemie menarini baltic“ savo iniciatyva du kartus skyrė ligoninei vaistų paramą ir du kartus skyrė kompiuterinės įrangos paramą (2020-10-01 sutartis dėl 478 Eur turto paramos, 2020-11-03 sutartis dėl 514 Eur turto paramos).

4.1.4. Dėl VŠĮ Kelmės ligoninės paramos teikimo, gavimo ir naudojimo tvarkos.

VŠĮ Kelmės ligoninės paramos gavimo, apskaitos ir viešinimo tvarkos apraše, patvirtintame VŠĮ Kelmės ligoninės direktoriaus 2021-06-23 įsakymu Nr. V-127 (1.4) numatyta, kad paramos gavimas gali būti inicijuojamas ligoninės arba pačių paramos teikėjų iniciatyva. Direktoriaus įsakymu sudaryta paramos komisija atlieka gautos paramos įvertinimą (jei reikia), taip pat sprendžia dėl paramos naudojimo tikslingumo. Ligoninei skirta parama gali būti naudojama asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo išlaidoms, neapmokamoms PSDF biudžeto lėšoms kompensuoti, darbuotojų darbo sąlygoms, kvalifikacijos kėlimui, infrastruktūrai bei ligoninės patalpų įrengimui, remontui bei priežiūrai, tiksliniam pacientų ar jų grupei gydyti, kai parama gaunama vaistais ir/ar medicinos priemonėmis.

²⁹ VŠĮ Raseinių ligoninės 2021-12-16 el. paštu pateikta informacija.

Svarbu tai, kad ligoninėje paramos teikimo tvarka reglamentuota tik 2021 m. birželio mėnesį. Taip pat korupcijos rizikos veiksnių atsiradimui gali turėti įtakos tai, kad pati įstaiga gali kreiptis į paramos teikėją, kuris dalyvauja viešųjų pirkimų procedūrose, arba yra laimėjęs viešuosius pirkimus ir dėl palankių sprendimų priėmimo visada yra suinteresuotas reaguoti į ligoninės prašymą ir skirti prašomą paramą.

Apibendrinus ASPI analizuotą informaciją matyti, kad skaidriam paramos naudojimui ir objektyviam lėšų paskirstymui nebuvo skiriamas pakankamas dėmesys, paramos teikimo, gavimo ir naudojimo procedūros reglamentuotos tik pastaraisiais metais, o VšĮ Regioninė Telšių ligoninė iš viso nėra reglamentavusi paramos teikimo, gavimo ir naudojimo tvarkos. Todėl neaiškios arba teisės aktuose neįtvirtintos paramos skirstymo procedūros visada gali sąlygoti piktnaudžiavimus, ne vienodą praktiką, taip pat neskaidrius, šališkus, arba tik tam tikriems darbuotojams palankius sprendimus, keliančius prielaidas korupcijos pasireiškimo tikimybei.

ASPI teisiniame reglamentavime gaunant paramą iš juridinių asmenų nėra įtvirtintų nuostatų, kokiais atvejais privalo būti sudarytos paramos teikimo sutartys, todėl taikoma praktika yra palankesnės paramos teikėjams, kurie savo nuožiūra gali spręsti dėl paramos sutarties sudarymo ir teikiamos paramos įforminimo. Dėl to, su juridiniais asmenimis ne visada aptariami paramos naudojimo tikslai, kuriais remiantis visada būtų taikomi vienodi, aiškūs ir suprantami paramos skirstymo kriterijai. Kai kuriais atvejais pastebėti neaiškūs paramos naudojimo prioritetai ir taikyta pirmenybė skirtas paramos lėšas panaudoti ne asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo gerinimui, priemonių įsigijimui ir pacientų gydymui, bet, pavyzdžiui, organizuojamoms šventėms, reprezentacinėms išlaidoms, tam tikrų gydytojų komandiruotėms ir pan.

Antikorupciniu požiūriu svarbu ir tai, kad sprendimus dėl paramos skirstymo iš esmės priima vienas asmuo, t. y. įstaigos vadovas, todėl galimybė vienasmeniškai priimti sprendimus didina korupcijos pasireiškimo tikimybę ir neužtikrinamas objektyvių ir nešališkų sprendimų priėmimas. Taip pat paramos teikimo, gavimo naudojimo srityje skatiname nustatyti papildomas korupcijos prevencijos priemones ir teisiniame reglamentavime numatyti, kad ASPI pačios negali kreiptis dėl paramos gavimo į subjektus, kurie dalyvauja ir laimi įstaigos vykdytus viešuosius pirkimus, vykdo sudarytas pirkimų ilgalaikes sutartis bei siekia palankių sprendimų priėmimo.

PASIŪLYMAI:

- tobulinti paramos teikimo, gavimo ir naudojimo teisinį reglamentavimą, nustatyti aiškius lėšų skirstymo kriterijus bei visus paramos naudojimo klausimus nagrinėti komisijose;
- pakeisti teisinį reglamentavimą ir numatyti, kad ligoninės savo iniciatyva dėl paramos gavimo negali kreiptis į subjektus, laimėjusius viešuosius pirkimus, arba dalyvaujančius viešųjų pirkimų procedūrose, o esant tam tikrų medicininių priemonių, vaistų paramos būtinumo poreikiui viešai kreiptis į potencialius tiekėjus bei viešinti paramos gavimo ir naudojimo dokumentus;

- paramos teikimo, gavimo ir naudojimo srityje užtikrinti, kad paramos naudojimo prioritetai būtų nukreipti gerinti įstaigų gydymo paslaugas ir su tuo susijusių konkrečių tikslų, uždavinių ir funkcijų įgyvendinimą.

4.2. Paramą skyrę subjektai dalyvauja ASPĮ viešuosiuose pirkimuose, todėl kyla korupcijos rizika, kai suteikiant paramą gali būti siekiama palankių sprendimų viešųjų pirkimų ir kitose veiklos srityse.

Vertinant nagrinėjamų ASPĮ paramos teikimo, gavimo ir naudojimo praktinius procesus nustatyti atvejai, kada parama buvo skirta prieš ASPĮ vykdytas viešųjų pirkimų procedūras arba po jų, tačiau apie tai informacija neviešinta Sveikatos apsaugos ministerijos rekomenduota tvarka³⁰.

Susipažinus su nagrinėjamų įstaigų paramos teikimo, gavimo ir naudojimo praktinėmis procedūromis nustatyta:

4.2.1. Dėl VšĮ Regioninės Telšių ligoninės:

- 2019 m. VšĮ Regioninei Telšių ligoninei UAB „Medikona” skyrė medikamentų paramą, kurių vertė 1 557 Eur (2019-03-22, 2019-09-12, 2019-12-06), 2020 m. skyrė medikamentų paramą, kurių vertė – 663 Eur. 2019 m. UAB „Medikona” laimėjo įstaigos organizuotus tris viešuosius pirkimus, sudarė 12 mėn. galiojančias vaistų pirkimo sutartis (2019-09-06 sutartį 8 407,07 Eur sumai, 2019-09-06 sutartį 6 346,97 Eur sumai, 2019-10-23 sutartį 1 257 Eur sumai). Galimai egzistuoja ryšys tarp laimėtų viešųjų pirkimų ir skirtos paramos, nes įmonė yra laimėjusi viešųjų pirkimų konkursus, 2019-09-06 sudarė sutartis 8 407,07 Eur sumai ir 6 346, 97 Eur sumai, o po šešių dienų (2019-09-12) skyrė ligoninei paramą. Taip pat UAB „Medikona” laimėjusi viešųjų pirkimų konkursą 2019-10-23 sudarė sutartį 1 257 Eur ir po pusantro mėnesio (2019-12-06) skyrė ligoninei paramą;

- 2020 m. VšĮ Regioninei Telšių ligoninei UAB „Diagnosticinės sistemos” skyrė 500 Eur paramą ir 4 270 Eur turto panaudos vertės sąnaudas (2020-06-16), o 2021 m. – 3 000 Eur paramą. 2019 m. UAB „Diagnosticinės sistemos” laimėjo įstaigos organizuotus du viešuosius pirkimus dėl laboratorinių reagentų ir priemonių pirkimo (2019-06-04 sutartis 10 438,83 Eur, 2019-10-11 sutartis 212 266,38 Eur). 2020 m. UAB „Diagnosticinės sistemos” laimėjo penkis viešuosius pirkimus sudarė sutartis dėl laboratorinių reagentų ir priemonių pirkimo (3 478 Eur). Taip pat 2019 m. įstaiga ir UAB „Diagnosticinės sistemos” sudarė neatlygintą medicinines įrangos - Portatyvaus reflektometro Nycocord ReaderII nuomos sutartį 10 metų laikotarpiui;

- 2019 m. VšĮ Regioninei Telšių ligoninei UAB „Berlin Chemie Menarini Baltic” skyrė medikamentų paramą, kurių vertė 2 617 Eur (2019-05-15, 2019-06-21, 2019-11-13) ir 160 Eur paramą (2019-12-19), 2020 m. skyrė 450 Eur paramą ir 4 155 Eur vertės turto paramą (2020-02-21;

³⁰ Prieiga per internetą:

[https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Gautos%20paramos%20vie%C5%A1inimas%20V-1985\(1\).pdf](https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Gautos%20paramos%20vie%C5%A1inimas%20V-1985(1).pdf)

2020-04-01, 2020-06-09, 2020-10-20, 2020-12-08), 2021 m. skyrė medikamentų paramą, kurių vertė 1 007 Eur (2021-03-30). 2018-2019 m. UAB „Berlin Chemie Menarini Baltic“ buvo laimėjusi šešis ligoninės vykdytus viešuosius pirkimus dėl vaistų pirkimo (2018-02-26 sutartis 2 107 Eur sumai, 2018-06-04 sutartis 583 Eur sumai, 2018-07-02 sutartis 1 900 Eur sumai, 2018-09-10 sutartis 10 700 Eur sumai, 2018-09-10 sutartis 424 Eur sumai, 2019-04-25 sutartis 616 Eur sumai);

- 2020 m. VšĮ Regioninei Telšių ligoninei UAB „Versina“ skyrė 25 000 Eur paramą, kuri kartu su Telšių rajono savivaldybės skirtomis lėšomis buvo panaudota dviejų medicininių įrenginių įsigijimui. Medicininė įranga įsigyta vykdant viešųjų pirkimo procedūras neskelbiamos apklausos būdu iš UAB „Remeda“. 2016–2020 m. UAB „Versina“ Telšių rajono savivaldybėje yra laimėjusi 11 viešųjų pirkimų už daugiau nei 6 500 000 Eur, todėl 2020 m. ligoninei skyrė didžiausią piniginių lėšų paramą, kuri kartu su Telšių rajono savivaldybės lėšomis buvo panaudota dviejų medicininių įrenginių pirkimui;

- 2021 m. VšĮ Regioninei Telšių ligoninei UAB „Eazymed“ skyrė 300 Eur paramą (2021-06-17), kuri panaudota medikų dienos šventei. UAB „Eazymed“ prieš du mėnesius (2021-03-08) buvo laimėjusi ligoninės viešąjį pirkimą už 30 889,97 Eur.

4.2.2. Dėl VšĮ Radviliškio ligoninės:

- 2019 m. VšĮ Radviliškio ligoninei UAB „Graina“ skyrė 1 500 Eur paramą (2019-12-16), kuri panaudota organizuotiems šventiniams renginiams. UAB „Graina“ prieš du mėnesius (2019-09-30) buvo laimėjusi įstaigos vykdytą viešąjį pirkimą už 66 913 Eur (plačiau KRA 3.2 punkte);

- 2019 m. VšĮ Radviliškio ligoninei UAB „Intersurgical“ per du kartus skyrė paramą, iš viso 700 Eur (2019-02-04 – 400 Eur, 2019-09-17 - 300 Eur), kuri panaudota šventiniams renginiams, 2020 m. skyrė 325 Eur paramą. UAB „Intersurgical“ buvo laimėjusi įstaigos vykdytus viešuosius pirkimus, t. y. 2018-04-25 sudarė sutartį 83 555 Eur sumai, 2020-05-05 sudarė sutartį 105 346 Eur sumai;

- 2019 m. VšĮ Radviliškio ligoninei UAB „Kavita“ per du kartus skyrė paramą, iš viso 800 Eur (2019-01-15 – 500 Eur, 2019-09-09 – 300 Eur), kuri panaudota šventiniams renginiams, 2020 m. skyrė 1 000 Eur paramą. UAB „Kavita“ buvo laimėjusi įstaigos vykdytus viešuosius pirkimus, t. y. 2018-03-28 sudarė sutartį 77 828,28 Eur sumai, 2019-09-06 sudarė sutartį 6 346, 97 Eur sumai, 2019-10-23 sudarė sutartį 1 257 Eur sumai;

- 2020 m. VšĮ Radviliškio ligoninei UAB „Rivosana“ skyrė 1 000 Eur paramą (2020-02-20), kuri panaudota ligoninės reprezentacinėms išlaidoms. UAB „Rivosana“ prieš tris mėnesius (2019-10-09) buvo laimėjusi įstaigos viešąjį pirkimą už 19 602 Eur. Be to, 2021-07-27 UAB „Rivosana“ laimėjo dar vieną įstaigos viešąjį pirkimą už 42 253 Eur.

- 2020 m. UAB „Berlin chemie menarini baltic“ savo iniciatyva du kartus skyrė ligoninei vaistų paramą ir du kartus skyrė kompiuterinės įrangos paramą (2020-10-01 sutartis dėl 478 Eur turto paramos, 2020-11-03 sutartis dėl 514 Eur turto paramos). Taip pat ligoninė kreipėsi du kartus į UAB

„Berlin chemie menarini baltic“ dėl vaistų paramos gavimo (2021-04-06 ir 2021-08-12 prašymai)³¹. Minėta įmonė tris kartus buvo pripažinta laimėtoja ligoninės vykdytuose viešųjų pirkimų procedūrose (2019-04-16 sutartis 513,45 Eur, 2019-12-19 sutartis 19 023,90 Eur, 2020-12-11 sutartis 14 632,80 Eur)³².

4.2.3. Dėl VšĮ Raseinių ligoninės:

- 2019 m. VšĮ Raseinių ligoninei UAB Berlin Chemie Menarini Baltic skyrė medikamentų paramą, kurių vertė 3 228,30 Eur (2019 m. gegužės mėn., 2019 m. lapkričio mėn.) ir 660 Eur vertės kompiuterinės įrangos paramą, 2020 m. skyrė medikamentų paramą, kurių vertė 3 794,60 Eur (2020 m. gegužės mėn., 2020 m. spalio mėn.), 240 Eur vertės medicininės įrangos paramą (2020 m. gegužės mėn.) ir 478 Eur paramą kompiuterine technika (2020 m. gruodžio mėn.), 2021 m. skyrė medikamentų paramą, kurių vertė 1 688,65 Eur (2021 m. birželio mėn.). 2018–2020 m. UAB „Berlin Chemie Menarini Baltic“ buvo laimėjusi 7 įstaigos vykdytus viešuosius pirkimus dėl vaistų pirkimo (2018-05-17 sutartis 61,95 Eur sumai, 2018-05-22 sutartis 2 894 Eur sumai, 2018-11-08 sutartis 2 053 Eur sumai, 2018-11-06 sutartis 13,28 Eur sumai, 2019-01-11 sutartis 6 580 Eur sumai, 2020-01-16 sutartis 4 238 Eur sumai, 2020-10-26 sutartis 5 993 Eur sumai).

Apibendrinant išanalizuotus pavyzdžius galima teigti, kad įžvelgiama tendencija, kad viešuose pirkimuose dalyvaujantys juridiniai asmenys skyrė paramą ASPĮ.

Paramos skyrimu galimai didinamas suinteresuotų subjektų interesas bendradarbiauti su ASPĮ, galimai siekiama daryti įtaką priimamiems sprendimams, todėl, siekiant kurti veiksmingą ir kryptingą korupcijos prevenciją, paramos teikimo, gavimo ir naudojimo srityje negali egzistuoti jokie, galimai neteisėtą poveikį viešųjų pirkimų procedūroms darantys veiksniai.

PASIŪLYMAI:

- paramos teikimo, gavimo ir naudojimo srityje skirti užtikrinti, kad paramos naudojimo prioritetai būtų nukreipti gerinant įstaigų vykdomas gydymo paslaugas ir su tuo susijusių konkrečių tikslų, uždavinių ir funkcijų įgyvendinimą;

- darbuotojams, vykdančioms viešuosius pirkimus ir sudarytų sutarčių vykdymo kontrolę, šiame skyriuje aprašytų situacijų atveju, skirti papildomą dėmesį ir taikyti kontrolės priemones, pavyzdžiui, kontroliuoti viešųjų pirkimų procedūras, tikrinti dokumentus ir jų atsekamumą bei imtis kitų iniciatyvų, skatinančių antikorupcinės aplinkos kūrimą;

³¹ VšĮ Raseinių ligoninės 2021-12-16 el. paštu pateikta informacija.

³² Prieiga internete:

http://www.cvpp.lt/index.php?option=com_vptpublic&task=sutartys&Itemid=109&filter_show=1&filter_limit=10&vpt_unite=&filter_tender=&filter_number=&filter_proctype=&filter_authority=&filter_jarcode=172415942&filter_purchaseCode=&filter_cpv=&filter_valuefrom=&filter_valueto=&filter_contractdate_from=&filter_contractdate_to=&filter_expirationdate_from=&filter_expirationdate_to=&filter_supplier=&filter_supplier_jarcode=110407458&filter_agreement_type=

- atsisakyti praktikos, kai ASPĮ paramos prašo iš tiekėjų dalyvavusių / dalyvaujančių viešųjų pirkimų procedūrose ir paramos teikimo srityje taikyti papildomas korupcijos prevencijos priemonės;

4.3. *ASPĮ neviešinama informacija apie teiktą, gautą ir naudotą įmonių paramą.*

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020-09-04 įsakymu Nr. V-1985 yra patvirtintos rekomendacijos dėl ASPĮ paramos gavimo ir teikimo apskaitos ir viešinimo sistemos taikymo. Rekomendacijos įpareigoja ASPĮ sukurti ir taikyti paramos gavimo ir teikimo apskaitos ir viešinimo sistemą, kurioje būtų numatyta Labdaros ir paramos įstatymo reikalavimus atitinkanti paramos gavimo, teikimo ir viešinimo tvarka³³. Pateiktoje formoje numatyti ASPĮ fiksuoti informaciją apie paramos teikėjų skirtą paramą ir jų laimėtus viešuosius pirkimus³⁴.

Susipažinus su nagrinėjamų ASPĮ internetinėmis svetainėmis (tikrinta 2021 m. gruodžio 1 d.) nustatyta, kad:

4.3.1. *VšĮ Kelmės ligoninė* interneto svetainėje neviešinama informacija apie paramos teikimą, gavimą ir naudojimą³⁵. Nustatyta, kad tam tikra statistinė paramos gavimo informacija yra nurodyta finansinių ataskaitų rinkinyje³⁶, tačiau joje visuomenei nėra aiškiai pateikiami duomenys apie paramos teikėjus bei apie paramos teikėjų laimėtus viešuosius pirkimus.

4.3.2. *VšĮ Regioninės Telšių ligoninės* interneto svetainėje nėra informacijos apie paramos teikimą, gavimą ir naudojimą³⁷. Pastebėta, kad tam tikra statistinė paramos gavimo informacija yra nurodyta finansinių ataskaitų rinkinyje³⁸, tačiau joje visuomenei nėra aiškiai pateikiami duomenys apie paramos teikėjus bei apie paramos teikėjų laimėtus viešuosius pirkimus.

4.3.3. *VšĮ Radviliškio ligoninė* interneto svetainės skiltyje „Parama“ nurodyta koku būdu galima teikti paramą, tačiau nėra jokios informacijos apie paramos teikimą, gavimą ir naudojimą³⁹ bei apie paramos teikėjų laimėtus viešuosius pirkimus. Manytina, kad nagrinėtos ASPĮ neužtikrina skaidrumo principo įgyvendinimo ir galimai vengia visuomenei sudaryti galimybę žinoti apie paramos teikėjų skirtą paramą ir minėtų paramos teikėjų laimėtus viešuosius pirkimus. Taip pat paramos teikėjams ir kitiems suinteresuotiems asmenims nėra sudaromos galimybės įvertinti ASPĮ

³³ Rekomenduota:

- sukurti ir taikyti įstaigos paramos gavimo ir teikimo apskaitos ir viešinimo sistemą, kurioje būtų numatyta Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymo nustatyta tvarka teikiant ir gaunant paramą naudoti šias formas;
- viešinti informaciją apie paramos davėjų asmens sveikatos priežiūros įstaigai suteiktą paramą ir jų laimėtus asmens sveikatos priežiūros įstaigos organizuojamus viešuosius pirkimus užpildant nustatytą formą.

³⁴ Prieiga internete:

[https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Gautos%20paramos%20vie%C5%A1inimas%20V-1985\(1\).pdf](https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Gautos%20paramos%20vie%C5%A1inimas%20V-1985(1).pdf)

³⁵ Prieiga internete: <https://www.kelmesligonine.lt/>

³⁶ Prieiga internete: <https://rtl.lrv.lt/lt/administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai>

³⁷ Prieiga internete: <https://rtl.lrv.lt/>

³⁸ Prieiga internete: <https://rtl.lrv.lt/lt/administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai>

³⁹ Prieiga internete: <https://radviliskioligonine.lt/norite-atsidekoti-skirkite-mums-parama/>

paramos lėšų naudojimo tinkamumą bei prioritetus, užtikrinančius tik tam tikrų asmenų poreikius, bet ne visuomenei naudingų viešųjų paslaugų teikimą.

PASIŪLYMAI:

- Sveikatos apsaugos ministerijai vadovaujantis Korupcijos prevencijos įstatymo 21 straipsnio nuostatomis imtis priemonių užtikrinti, kad pavaldžiose ir valdymo sričiai priskirtose viešojo sektoriaus subjektuose, būtų taikomos korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės bei kontroliuoti ASPI paramos teikimo, gavimo ir naudojimo sritį bei informacijos viešinimą;

- ASPI griežtai laikytis Sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijų ir viešinti visą informaciją apie paramos teikėjų suteiktą paramą ir jų laimėtus viešuosius pirkimus bei kitą, su paramos teikimu, gavimu ir naudojimu susijusią informaciją.

5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus VšĮ Kelmės ligoninės, VšĮ Regioninės Telšių ligoninės, VšĮ Radviliškio ligoninės ir VšĮ Raseinių ligoninės viešųjų pirkimų vykdymo, taip pat paramos teikimo, gavimo ir naudojimo procedūras, darytina išvada, kad yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

5.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

5.1.1. Parengiamuosiuose viešųjų pirkimų dokumentuose nepagrindžiami rinkos tyrimo rezultatai, todėl ne visada aišku kokie tiekėjai apklausti, kokios prekių ir medicininių įrenginių savybės, parametrai, gamintojai buvo vertinti pirminės apklausos metu (motyvai išdėstyti 3.3 punkte).

5.1.2. Nereglamentuota techninių specifikacijų rengimo tvarka ir šioje procedūroje yra ligoninėms suteiktos plačios diskrecijos ribos, todėl neaišku kam ASPĮ teikiama pirmenybė rengiant viešojo pirkimo technines specifikacijas, t. y. ar yra atsižvelgiama į medicinos įrangos individualią charakteristikos svarbą, ar pirmenybė teikiama įrangos veikimo rezultatams, ar apskritai pirmenybė teikiama proporcingumo principui, kuris vis tik turėtų būti paremtas tam tikro lygio ASPĮ vienetų funkcijų ir tyrimų vykdymui. Nustatytos situacijos, keliančios abejones dėl skaidrių viešojo pirkimo procedūrų, kai tiekėjams iš anksto galėjo būti žinomos kai kurios pirkimo sąlygos, kurios galimai suteikė pranašumą prieš kitus tiekėjus (motyvai išdėstyti 3.2, 3.6 punktuose).

5.1.3. Kai kuriuose pirkimuose tiekėjų siūlomų įrenginių techniniai parametrai ar jų intervalai identišškai sutampa su ASPĮ pirkimo sąlygose ir techninėje specifikacijoje numatytais reikalavimais (motyvai išdėstyti 3.7 punkte).

5.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

5.2.1. Neaiškios ir neargumentuotos viešųjų pirkimų planavimo procedūros kelia korupcijos riziką, kai pirkimų iniciatoriai parengiamųjų pirkimų procedūrų metu gali susitarti su tam tikru tiekėju, pirkimo plane patvirtinti preliminarį perkamo objekto vertę, kuri vėliau bus pagrindas atmesti kitų tiekėjų pasiūlymus dėl per didelės kainos vertinimo kriterijaus. Nustatyti atvejai, kai viešųjų pirkimų planas keistas prieš pat pirkimo procedūras, taip pat neturint pakankamai lėšų, todėl galėjo turėti įtakos skaidrių sprendimų priėmimui ir korupcijos rizikai, kai galimai buvo siekiama įsisavinant lėšas pirkti iš žinomo tiekėjo, nustatyti tik vienam tiekėjui palankesnes pirkimo sąlygas, kad kuo greičiau būtų nustatytas pirkimų laimėtojas (motyvai išdėstyti 3.1-3.2 punktuose).

5.2.2. Kai pirkime pasiūlymą pateikia tik vienas tiekėjas, nesiimama papildomų priemonių, kuriomis būtų įsitikinama, kad vienintelio tiekėjo siūloma kaina yra reali, atitinkanti rinkos kainą ir nėra daugiau potencialių tiekėjų (motyvai išdėstyti 3.5 punkte).

5.2.3. Neišnaudojamas CVP IS funkcionalumas, taip pat sistemoje galimai tikslingai netalpinama reikšminga informacija ir su viešaisiais pirkimais susiję dokumentai (pvz., preliminarinė vertė, paraiška, protokolas, pirkimo užduotis (motyvai išdėstyti 3.6 punkte)).

5.2.4. Nepatvirtintas arba neaiškus ASPI paramos teikimo, gavimo ir naudojimo teisinis reglamentavimas, todėl paramos skirstymo procedūros visada gali sąlygoti piktnaudžiavimus, ne vienodą praktiką, taip pat neskaidrius, šališkus, arba tik tam tikriems darbuotojams palankius sprendimus, keliančius prielaidas korupcijos pasireiškimo tikimybei. Neviešinama informacija apie teiktą, gautą ir panaudotą paramą. Nustatyti atvejai, kai paramą skirsto ne komisija, bet vienasmeniškai ASPI vadovas (motyvai išdėstyti 4.1 ir 4.3 punktuose).

5.2.5. Paramą teikę subjektai dalyvauja ASPI vykdomuose viešuosiuose pirkimuose, todėl kyla korupcijos rizika, kai skiriant paramą ASPI gali būti siekiama palankesnių sprendimų viešųjų pirkimų ar kitose veiklos srityse (motyvai išdėstyti 4.2 punkte).

5.2.7. Taikoma praktika, kai pati ligoninė kreipiasi į paramos teikėją, prašo tam tikros paramos, nors teikėjas dalyvauja viešuosiuose pirkimuose, arba yra laimėjęs viešuosius pirkimus ir dėl palankių sprendimų priėmimo visada yra suinteresuotas reaguoti į ligoninės prašymą ir skirti prašomą paramą (motyvai išdėstyti 4.2 punkte).

6. PASIŪLYMAI⁴⁰

6.1. Pasiūlymai ASPĮ viešųjų pirkimų vykdymo srityje atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

6.1.1. Vidaus teisės aktuose detalai reglamentuoti rinkos tyrimo atlikimą ir rezultatų fiksavimą, pasirinktų apklausti tiekėjų skaičių, jų atrankos kriterijus, taip pat užtikrinti argumentuotą dokumentų rengimą, kad būtų galima įvertinti ir pagrįsti rinkos tyrimo metu nustatytą preliminarą perkamo objekto vertę.

6.1.2. Vidaus teisės aktuose įtvirtinti techninės specifikacijos rengimo kontrolės mechanizmą, taip pat dokumentuose aiškiai argumentuoti techninių specifikacijų parametrų bei jų intervalų pasirinkimą ir fiksuoti pagrindinį rengėją.

6.2.3. Rengiant techninės specifikacijas remtis specialistų išvadomis ir viešųjų pirkimų dokumentuose aiškiai argumentuoti techninių specifikacijų parametrų ir jų intervalų pasirinkimą, arba užtikrinti alternatyvias priemones, skirtas antikorupciniu požiūriu ydingoms situacijos valdyti. Taip pat techninių specifikacijų rengimo etape realiai įvertinti rinką, užtikrinti galimybę pirkime dalyvauti kuo daugiau teikėjų ir vykdyti viešųjų pirkimų procedūrų kontrolę.

6.1.3. Pasiūlymai Sveikatos apsaugos ministerijai ASPĮ viešųjų pirkimų vykdymo srityje atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

6.1.3.1. Įvertinti VšĮ Radviliškio ligoninės vykdytas skaitmeninių rentgeno diagnostinių sistemų, taip pat kitas reikšmingos medicininės įrangos viešųjų pirkimų procedūras ir techninių specifikacijų rengimo srityje ASPĮ nustatyti korupcijos riziką mažinančias priemones.

6.2. Pasiūlymai ASPĮ viešųjų pirkimų vykdymo srityje atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

6.2.1. Vidiniuose teisės aktuose detalai reglamentuoti viešųjų pirkimų poreikio formavimo, metinio pirkimo plano rengimo / keitimo etapus, taip pat raštuose, tarnybiniuose pranešimuose argumentuotai pagrįsti metų eigoje kintantį pirkimų poreikį, verčių perskirstymą bei nurodyti pirkimų plano keitimo iniciatorius.

6.2.2. Vengti situacijų, kai jau atliekant viešųjų pirkimų procedūras yra keičiamas viešųjų pirkimų planas, turintis įtakos konkrečiam pirkimo rezultatams ir keliantis pagrįstą abejonių dėl tokio pirkimo skaidrumo.

6.2.3. Teisiniame reglamentavime nustatyti, kokiais objektyviais kriterijais remiantis pirkimo objektai gali būti skaidomi į dalis / rūšis. Taikyti papildomus viešųjų pirkimų kontrolės mechanizmus, atkreipiant ypatingą dėmesį į pirkimus, kuriuose pasiūlymai buvo vertinti tik pagal

⁴⁰ Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prašome per 3 mėnesius nuo šios išvados ir pasiūlymų gavimo dienos pateikti STT informaciją apie šioje išvadoje pateiktą (Jūsų įstaigai aktualių) pasiūlymų įgyvendinimą.

vieno tiekėjo pateiktą pasiūlymą (įskaitant pirkimus, kai vieno tiekėjo pasiūlymas buvo vertintas atmetus kitus pasiūlymus). Atsitiktine tvarka patikrinti atskirų viešųjų pirkimų procedūras, vykdyti dokumentų kontrolę bei atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą.

6.2.4. Teisiniame reglamentavime įtvirtinti nuostatas, numatančias maksimaliai naudoti CVP IS funkcionalumo galimybes bei aiškiai nustatyti, kokie įstaigos vidaus dokumentai kaupiami CVP IS „Vidaus dokumentai“ skiltyje ir šioje sistemoje nuosekliai talpinti reikšmingą viešųjų pirkimų procedūrų informaciją (dokumentus dėl preliminarios vertės, paraiškas, protokolus, pirkimo užduotis ir pan.).

6.2.5. VšĮ Radviliškio ligoninei:

6.2.5.1. Pirkimų planavimo etape tinkamai įvertinti finansines galimybes ir pirkimus inicijuoti realiai gavus finansavimą iš Savivaldybės ar kitų institucijų. Taip pat viešųjų pirkimų procedūrose nustatyti korupciją mažinančias priemones, kurios padėtų įstaigos veiklą daryti skaidresnę.

6.3. Pasiūlymai Sveikatos apsaugos ministerijai ir ASPI paramos teikimo, gavimo ir naudojimo srityje atsižvelgiant į kitas antikorpucines pastabas:

6.3.1. Sveikatos apsaugos ministerijai vadovaujantis Korupcijos prevencijos įstatymo 21 straipsnio nuostatomis imtis priemonių užtikrinti, kad pavaldžiose ir valdymo sričiai priskirtose viešojo sektoriaus subjektuose, būtų taikomos korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės bei kontroliuoti ASPI paramos teikimo, gavimo ir naudojimo sritį bei informacijos viešinimą.

6.3.2. Tobulinti paramos teikimo, gavimo ir naudojimo teisinį reglamentavimą, nustatyti aiškius lėšų skirstymo kriterijus bei visus paramos naudojimo klausimus nagrinėti komisijose.

6.3.3. Teisiniame reglamentavime numatyti, kad ligoninės savo iniciatyva dėl paramos gavimo negali kreiptis į subjektus, laimėjusius viešuosius pirkimus, arba dalyvaujančius viešųjų pirkimų procedūrose, o esant tam tikrų medicininių priemonių, vaistų paramos būtinumo poreikiui viešai kreiptis į potencialius tiekėjus bei viešinti paramos gavimo ir naudojimo dokumentus.

6.3.4. Paramos teikimo, gavimo ir naudojimo srityje skirti daugiau dėmesio korupcijos prevencijai bei užtikrinti, kad paramos naudojimo prioritetai būtų nukreipti gerinti įstaigų gydymo paslaugas.

6.3.5. Atsisakyti praktikos, kai ASPI prašo paramos iš tiekėjų dalyvavusių / dalyvaujančių viešųjų pirkimų procedūrose ir paramos teikimo srityje taikyti papildomos korupcijos prevencijos priemonės.

6.3.6. Darbuotojams, vykdančioms viešuosius pirkimus ir sudarytų sutarčių vykdymo kontrolę, aprašytų situacijų atveju, skirti papildomą dėmesį ir taikyti kontrolės priemones,

pavyzdžiui, kontroliuoti viešųjų pirkimų procedūras, tikrinti dokumentus ir jų atsekamumą bei imtis kitų iniciatyvų, skatinančių antikorupcinės aplinkos kūrimą.

6.3.7. Griežtai laikytis Sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijų ir viešinti visą informaciją apie paramos teikėjų suteiktą paramą ir jų laimėtus viešuosius pirkimus bei kitą, su paramos teikimu, gavimu ir naudojimu susijusią informaciją.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės ASPI viešųjų pirkimų vykdymo, taip pat paramos teikimo, gavimo ir naudojimo veiklos srityse
priedas

ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

1. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas.
5. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas.
6. Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015-2025 metų programa, patvirtinta Seimo 2015-03-10 nutarimu Nr. XII-1537.
7. Rekomendacijos dėl asmens sveikatos priežiūros įstaigų paramos gavimo ir teikimo apskaitos ir viešinimo sistemos taikymo, patvirtintos Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2020-09-04 įsakymu Nr. V-1985.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. VšĮ Kelmės ligoninės įstatai, patvirtinti Kelmės rajono savivaldybės tarybos 2020 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. T1-393.
2. VšĮ Regioninės Telšių ligoninės įstatai, patvirtinti Telšių rajono savivaldybės tarybos 2021 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. T1-30.
3. VšĮ Radviliškio ligoninės įstatai, patvirtinti Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2022 sausio 20 d. sprendimu Nr. T-637.
4. VšĮ Raseinių ligoninės įstatai, patvirtinti Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. (1.1)TS-154.
5. Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97.
6. VšĮ Kelmės ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas VšĮ Kelmės ligoninės direktoriaus 2019 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. V-6 (1.4).
7. VšĮ Regioninės Telšių ligoninės viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas VšĮ Regioninės Telšių ligoninės direktoriaus 2018 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V1-38.

8. Viešųjų pirkimų planavimo, inicijavimo, organizavimo, atlikimo ir atskaitomybės tvarkos aprašą, patvirtintas VšĮ Radviliškio ligoninės direktoriaus 2017 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. V-79.

9. Viešųjų pirkimų organizavimo VšĮ Raseinių ligoninėje taisyklės, patvirtintos VšĮ Raseinių ligoninės direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. A1-90.

10. VšĮ Radviliškio ligoninės paramos gavimo, skirstymo ir apskaitos tvarka, patvirtinta VšĮ Radviliškio ligoninės direktoriaus 2018-12-03 įsakymu Nr. V-168.

11. VšĮ Raseinių ligoninės paramos gavimo, naudojimo, apskaitos ir viešinimo tvarka, patvirtinta VšĮ Raseinių ligoninės direktoriaus 2021-07-01 įsakymu Nr. A-112.

12. VšĮ Kelmės ligoninės paramos gavimo, apskaitos ir viešinimo tvarkos aprašas, patvirtintas VšĮ Kelmės ligoninės direktoriaus 2021-06-23 įsakymu Nr. V-127 (1.4).
